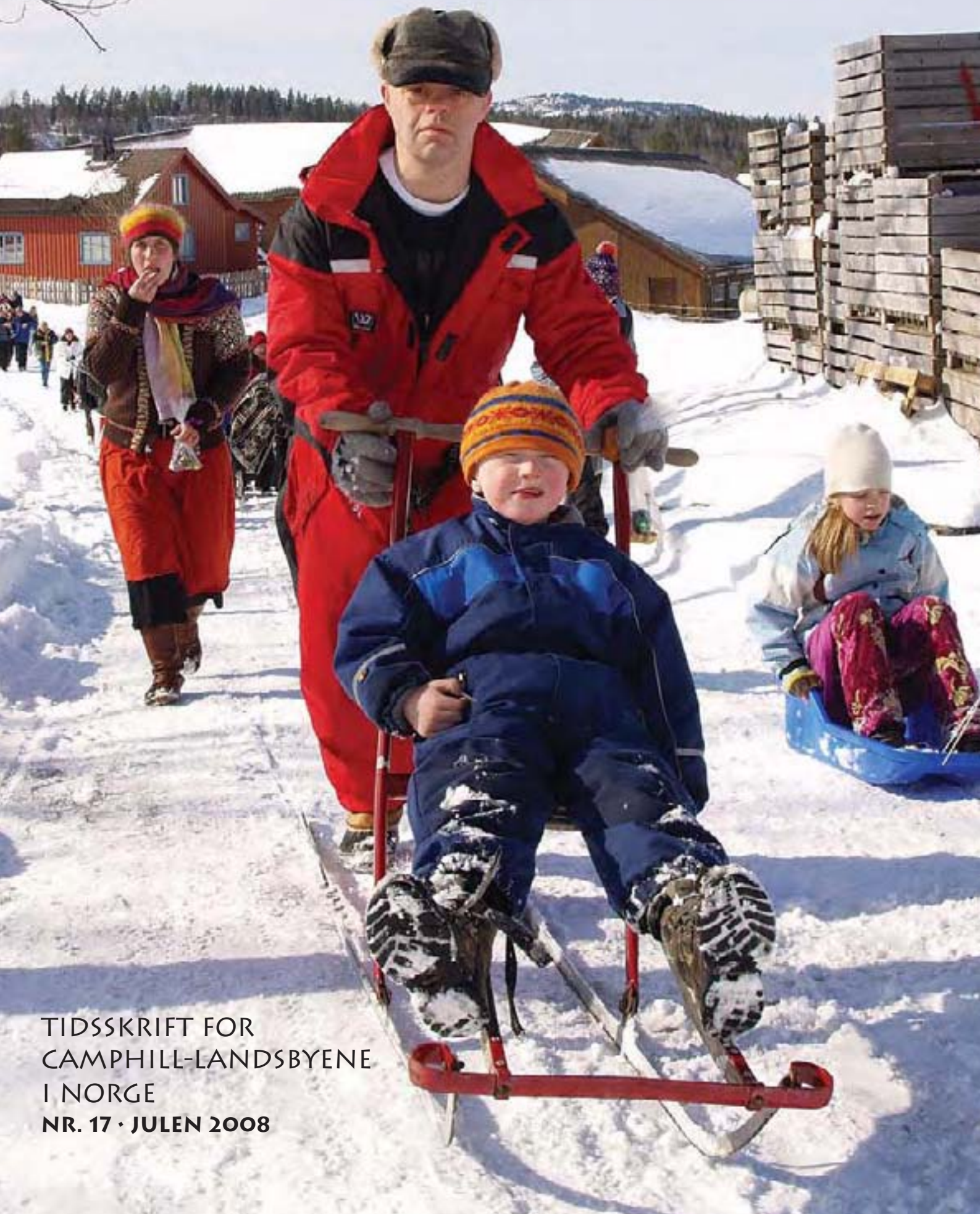

ILANDSBYLIV

TIDSSKRIFT FOR
CAMPHILL-LANDSBYENE
I NORGE
NR. 17 • JULEN 2008

Landsbyliv er et forum for mennesker som lever, arbeider og er engasjert i Camphill-landsbylivet i Norge. Tidsskriftet vil være "et vindu i verden" for interne og eksterne aktører. Det skal berike miljø, kommunikasjon og livskvalitet. Bladet kommer ut fire ganger i året.

Redaksjonsgruppen består av:

Dag Balavoine (ansvarlig redaktør), Jan Bang (red.sekr), Nils Langeland (økonomi), Richard Monsen, Mari Kristiansen Borgny Berglund (fotoansvarlig) Marius Ulleberg (layout)

Kontaktpersoner på stedene

- Grobunn: Christiana Bringeland
- Kristoffertunet: Nils Langeland
- Det Økologiske Hus: Tonje Nilssen
- Jøssåsen: Birgit Hammer

Landsbystiftelsen består av:

- Vidaråsen Landsby, Vestfold
- Jøssåsen Landsby, Sør-Trøndelag
- Vellersund Gård, Sør-Trøndelag
- Hogganvik Landsby, Rogaland
- Kristoffertunet, Trondheim
- Det Økologiske Hus, Trondheim
- Solborg Landsby, Buskerud
- Asbjørnsen og Moe Seminarsenter, Buskerud
- FRAMskolen, Vellersund Gård

Landsbystiftelsens formål er å understøtte sosiale samarbeids- og livsformer utgått fra Rudolf Steiners tredelte samfunnsbilde, slik disse er forsøkt virkeliggjort i andre Camphill-steder grunnlagt av legen Karl König, og hvor den sosiale grunnlov forsøkes gjennomført.

De holdninger og synspunkter som er trykket i artikler i Landsbyliv, er uttrykk for forfatterne egne tanker og holdninger og ikke nødvendigvis redaksjonens synspunkter.

Frister for innlegg til neste utgave: 27. februar 2009.

Vennligst send innlegg til redaksjonen:

Epost: landsbyliv@camphill.no

Org. Nr. 954 475 492
Bankkonto nr. 1254 05 18562
ISSN 1504-0720

Alle utgaver av Landsbyliv ligger på **www.camphill.no**

Abonnement kr. 300,-

Distribusjonsadresse:

Landsbyliv, Solborgveien 21,
3520 JEVNAKER

Telefon 72 52 70 80 / 99 60 88 10
Epost: landsbyliv@camphill.no

FORSIDEN: Glør Bjørvik kjører spark og Phillip Lusk sitter på. Foto: Ruben Khachatryan.

Leder

Denne årstiden gjør oss nordboere litt tregere og mer innadventt enn vi er på sommeren, og den ytre natur går så og si i dvale. Inne i jorden, i oss og mellom oss mennesker, er det likevel et livlig og hyggelig inneliv. Vi tenner adventslys eller på peisen og hygger oss. Når vi går ut av døra må vi kle oss godt. Vi blir minnet om at vår verden nå puster inn, holder pusten over Juletiden, for så å puste seg ut igjen til våren i et mylder av liv og lek i den ytre verden. Dette og mer til kommer i artikkelen om Advent og litt annerledes i artikkelen om lakser og åler.

I Landsbylivredaksjonen hadde vi vårt første redaksjonsmøte på lang tid, nå i høst, og nye ideer kom frem, noe som viser seg i flere innlegg fra folk i det sosialterapeutiske omsorgsarbeidet i Norge. Vi er veldig takknemlige at så mange venner i landsbyene har skrevet til oss om sine opplevelser. Dette er noe vi gjerne vil at dere bare fortsetter med, og kom gjerne med enda mer som dere opplever.

Et av temaene på vårt møte var akkurat forholdet mellom Camphill-landsbyene og de andre antroposofiske omsorgsstedene i Norge. Vi er samlet i ett "Norsk Forbund for Helsepedagogikk og Sosialterapi". Mange er enige i at vi godt kunne utviklet et tettere samarbeide. Vi i Landsbyliv skulle kunne bidra til dette. Men spørsmålet er jo hvordan? I denne utgaven av Landsbyliv har vi flere innlegg fra flere sosialterapeutiske steder, og vi inviterer alle som er opptatt av dette samarbeidet til å skrive inn til oss, gjerne til neste utgave ved Påsketider.

Denne høsten var mange opptatt av 100 års markeringen for Rudolf Steiners første besøk her i Norge. Vi har flere innlegg om dette, og det er nok riktig at denne markeringen var viktig slik at de ulike antroposofiske virksomhetene kunne komme sammen. Som Geir Legreid skriver: Vi oppdaget hverandre! Intensjonen om å bli synlig for folk som ikke kjenner til arbeidet var kanskje ikke helt oppfylt, men det var fine utstillinger på Rådhusplassen og markeringer flere steder i landet.

Etter flere år med arbeidsutvalg, forslag og samtaler, ser det ut til at Camphill landsbystiftelse er kommet frem til en ny organisasjonsstruktur, der hvert sted får mer selvstendighet. Et effektivt sekretariat skal formidle kommunikasjonen mellom stedene. En klarere identitet vil forhåpentligvis gjøre det lettere å samarbeide utover landsbyene. Vi håper å dekke denne endringen mer grundig i neste utgave.

Redaksjonen vil gjerne benytte anledningen til å takke Knut Arild Melbøe for innsatsen i det året har vært vikar. Vi håper fortsatt på samarbeid i fremtiden.

Så ønsker vi våre lesere en riktig god Jul og et innholdsrikt nytt år!

Red.

Innhold

NYHETER

NYTT FRA LANDSBYENE	§ 4
NYTT FRA LANDSBYSTIFTELSEN	§ 13
NYTT FRA HELSEPEDAGOGIKKEN	§ 16
GLIMT FRA VERDEN	§ 21

KRONIKKER

ADVENTSTANKER	§ 24
HVORDAN KAN MAN OVERLEVE I EN VERDEN FULL AV KATASTROFE?	§ 25
DE GODE HJELPERNE	§ 25
FOKUS: 100-ÅRS FEIRINGEN I OSLO	§ 26

FASTE SPALTER

LANDBRUKSLIV	§ 30
SKOLERINGSVEIEN	§ 33
BRODER DYR	§ 34
BOKANMELDelse	§ 35
OM LANDSBYSTIFTELSEN	§ 29
CAMP HILL-NORGES KALENDER	§ 44

Foto: Borgny Berglund

Den Sosiale Grunnlov

Et samarbeidende menneskesamfunns velferd er større jo mindre den enkelte stiller krav om selv å få utbytte av sine ytelser.

Velferden øker jo mer den enkelte avgir til sine medarbeidere og jo mer hans egne behov tilfredstilles av de andres ytelser.

Alt som innenfor et menneskesamfunn motvirker denne lov, må i lengden på den ene eller annen måte avle ulykke og nød.

Rudolf Steiner

Foto: Dag Balavoine

Havet og tiden

Dette diktet, skrevet av Nina Brun på Solborg, minner oss om at tiden går, og nå er vi kommet til slutten av enda ett år. Vi merker kanskje at pulsen slår ikke bare i hver av oss, men i livet, i årstidene og i våre naturomgivelser.

Red.

Havet er som et uendelig stort vesen;
Som ligger langt der ute og puster,
Tidens åndedrag, ånder inn, ånder ut;
Ånder inn, ånder ut –
År etter år.
Sommer, høst,
Vinter, vår.
Hever seg
Senker seg,
Hever seg
Senker seg.

Havet er tiden som kommer, tiden som går.
Det du hører langt der ute,
Er havets puls som slår.

Nina Brun

Vi ønsker med dette diktet alle våre lesere ett godt nytt år.

Red.

Nina Brun. Foto: Jan Bang

Foto: Dag Balavoine

Intervju med Johannes Støhr

Johannes Støhr har vært på Jøssåsen i 6 år og er gårdsbestyrer sammen med Henrik Hammer. De skal med tiden ta over etter Eric de Hahn. Ellers er han med i ledelsen på stedet og i medarbeider-mandatet. Det er oppgaver han må vokse inn i over tid, sier han.

Tekst og foto BORGNY BERGLUND

Han opplever at det var "tilfeldig" at han kom til Trøndelag. Etter avsluttet 12. klasse på en Steinerskole i Tyskland, trengte han et praksisår for en landbruksutdannelse. Han søkte Camphill over hele verden og valget falt på Jøssåsen som hadde det mest interessante tilbudet. Inntrykket var at de hadde behov for ham. Oppholdet skulle vare ett år, men han valgte å ta et tilleggsår som sivilarbeider. Deretter gikk turen til Tyskland for 3 måneder til en biodynamisk gård for å finne ut hvor veien gikk videre. Han valgte å dra tilbake til Jøssåsen.

Da jeg spurte hvordan var det første møtet med stedet – 17 km fra Hommelvik og langt fra sivilisasjonen – svarte han "Wow, hvor er jeg nå kommet? Det var kaffepause og mange var samlet. Jeg ble varmt mottatt og vist rundt." Da jeg videre spurte om det noen gang føltes ensomt, svarte Johannes at det hadde han aldri følt, selv om kjæresten – som tidligere har bodd på Jøssåsen – nå utdanner seg til sykepleier i Trondheim

Etter tre år begynte han på en videreutdannelse i Trondheim, en kveldsskole med videreutdannelse i allsidig landbruk. I 2006 gikk han opp til eksamen i seks fag og det gikk overraskende bra selv om mange av lærebøkene var på nynorsk!

Hva har vært det viktigste i møte med Jøssåsen? Johannes svarte at Camphill tar imot menneskene som de er og gir plass til forskjellighetene vi bærer med oss. Er det noe han skulle ønske var annerledes i

Camphill? Han kunne ikke umiddelbart se det, men føyde til at Jøssåsen er i en positiv forandringsprosess.

Han har hatt besøk av sine foreldre 3-4 ganger på disse årene. De støtter ham i hans valg å flytte så langt nordover fordi de ser at han trives og har det bra. Han har også hatt besøk av sine søsken.

Det planlagte første året er nå blitt til seks år. Det hadde han selv aldri trodd.

Et levende drivhus på Solborg

I 2008 ble det nye drivhuset på Solborg tatt i bruk. Landsbyliv ba Solborg gartner Eric Brinkhoff fortelle litt om byggeprosessen.

Tekst og foto ERIC BRINKHOFF

I tankene levde ideen allerede lenge, men i løpet av 2006 kom planene på bordet om et nytt drivhus på Solborg.

Det gamle drivhuset var ikke mer en 50 kvadratmeter, for liten for oppal av ungplanter om våren og for å få tidlig salat på samme tid. Tunnelen vår som er på 210 kvadratmeter er fortsatt for kaldt når sesongen starter i midten av februar, med snø ute på en meter og temperaturer ned til minus 15 grader. Oppvarming av den med sin plastpresenning på bare 0,20 mm tykk er for dyrt og ikke minst med hensyn til miljøet uakseptabelt.

Så vi trengte noe nytt. Som sagt, ideen levde allerede lenge. Tanken om et bygg som er stort nok, som er praktisk, som er ikke energikrevende og som er vakker både på innside og

Det nye drivhuset på Solborg.

utsiden. Et levende drivhus, hvor det ikke bare dreier seg om produksjon, men hvor alt og alle trives. Loes og jeg begynte å tegne skisser, dro på befaring hos Ingvald Erga som har et økologisk drivhus, presenterte skissene her på Solborg og fikk grønt lys til å gå videre. Arkitekten ble hentet

inn som utarbeidet skissene og kom med ideer om luftelukene og magasinering av varme.

Sommeren 2008 står bygget nesten ferdig. En slitsom prosess med entreprenører som ikke alle var like pålitelig gjorde at ferdigstilling kom for sent for denne veksts sesongen.

Drivhuset blir bl.a oppvarmet av varm overskuddsluft som blir hentet ned fra mønet og gjennom rør blåst inn i vegggen og i store steinlagte dammer.

Resultatet er tilfredsstillende. 130 kvadratmeter drivhus, 32 kvadratmeter arbeidsrom og 60 kvadratmeter lagerplass.

Selve drivhuset er 8-kantet for å gi mest mulig solinnstråling og bygget av furu som er økologisk trykimpregnert med en veske laget av bioavfall uten tungmetaller eller andre skadelige giftstoffer. På flere steder finnes lagerplasser hvor solvarme blir lagret på dagtid og som varmer opp luften når den kjøler seg ned om natten. Vi har 8 vannfylte sorte stålsøyler som bærer taket, i steinveggen på nordside som blir oppvarmet av varm overskuddsluft som blir hentet ned fra mønet og gjennom rør blåst inn i vegggen, i store stein som danner en terrasse rundt søylene og i vannet av dammen i drivhuset og som har ekstra varmelagerplass i en systerne som er gravet ned. Taket består av 16 mm polykarbonatplater som er spesielt laget til drivhusbruk.

Arbeidsrommet på nordsiden av drivhuset gir plass til såarbeid og prikling og garanterer en spiretemperatur som er høyt nok.

Lagerplassen ute erstatter et gammelt tak hvor kassene og andre materialer og redskap var plassert og gir samtidig en tørr og skygget arbeidsplass til folk som jobber i syltegruppen om sommeren.

Hele bygget kostet selvfølgelig noe. 1,5 million kroner totalt for drivhus og arbeidsrom og lagerplassen. Men da har vi et nytt bygg som er attraktiv å se på, som har et hyggelig klima å jobbe i for alle som er tilstede, som er mest mulig laget av økologiske materialer, som er miljøvennlig i oppvarmingen og som forlenger vekstsesongen.

Vi ser med store forventninger ut til neste sesong når innredningen er ferdig stilt i løpet av vinteren og vi kan begynne å fylle bygget med liv.

Flott konsert!

Etter Representantskapsmøte, søndag den 9 november opplevde vi på Vidaråsen en veldig bra pianokonsert i Andreasbygget.

Tekst SIMONE WANTZ

Yannick Schillinger er nu i sitt 2. år medarbeider på Steffenshus på Vidaråsen. Han har jobbet på mange forskjellige steder her, for tiden i meieriet. Han har spilt dragen til Mikkelsmess og han har spilt gudfader i paradisspillet... og sikkert mye mer jeg ikke vet om. Men han er en musiker: han har spilt piano siden han var en liten gutt, han spiller også trompet og kontrabass, og han komponerer og improviserer.

Yannick er en kunstner og så er også programmet som blir delt ut et kunstnerisk grep: med en liten enkel skisse av Vidar som henger i Andreasbygget – og englene fra det røde vindu mot vest.

Konserten var veldig bra: Mussorgskij "Bilder på en utstilling", Maurice Ravel, Tsjajkovskij, Granados og Yannick Schillinger : To inntrykk for piano og 2 ubrukte CD-plater (dem har han lagt inn i flygelet på strengene..) og 2 improviserte stykker for piano og datamaskin. Det var ikke bare "lett" musikk men bra spilt – og komponert!

Og man gikk deretter hjem - glad og full med toner, musikk. Jeg gleder meg til neste konsert fra Yannick.

Simone Wantz er medarbeider på Solborg

Jøssåsen feiret 30 år 21. august

Torsdag 21. august dro flere fra Vidaråsen til Jøssåsen for å være med på feiringen av 30 års dagen. Vi var heldig med været, og hadde rastestopp på Dombås. Fredag var det feiring, og det regnet og det var mange gjester. I hallen Yggdrasil var det utstilling av bilder, og bevertning, snitter, kaffe og kaker. Utenfor var det satt opp et telt.

Tekst ARNKJELL RUUD

Eric de Haan ønsket oss velkommen, det var mange taler og Jøssåsen fikk en gavesjekk på 1.000,-. Etterpå fremførte Jøssåsen eventyret Askeladden og de Gode Hjelperne. Så var det grilling ute, og det var mange gjester fra forskjellige Camphill steder, styret og pårørende. Dagen ble avsluttet med en fin konsert av Stolls and Apples.

På lørdag var det Jøssåsenolympiade med støvelkasting, melke-

spannkasting, trebowlingkasting, ved-sagekonkurransse, bodjakonkurransse og kasting på kubb. Alle kunne delta,

og Vidaråsen vant og alle kunne hente sine premier. Om kvelden var det dans til musikk av Fritt Fram.

Arnkjell Ruud bor på Vidaråsen

Foto: Borgny Berglund

Tur til Gudbrandsdalen august 2008

Etter en begravelse og påfølgende gravøl på Vallersund Gård, dro jeg, Dag og Eskil mot en mer gledelig begivenhet i Gudbrandsdalen. Vi møtte Borghild i Brekstad, og vi kjørte videre mot Gålå.

Tekst MARI KRISTIANSEN

Sent samme kveld var vi framme i Gålå i Gudbrandsdalen. Katharina fra Håganes i Sverige møtte oss. Vi hadde tid til en liten prat, men det var så sent at vi måtte finne sengeplassene våre. Onsdag morgen sov vi langt og lenge, og vi spiste en lang og deilig frokost. Eskil ble igjen i hytta vår med David fra Vidaråsen.

Mari, Dag, Eskil og Borghild på tur i Gudbrandsdalen. Mari er med i Landsbyliv's redaksjonsgruppe og bor like utenfor Vallersund Gård. Foto: Dag Balavoine (med selvutløser).

Vi var samlet en liten gruppe fra Vallersund, Trondheim, Vidaråsen og Järna i Sverige, ti stykker til sammen. Noen timer etter frokost kjørte vi for å se på scenen der Peer Gynt spiltes, der vi skulle om kvelden. Frode fra Vidaråsen var veldig ivrig i Peer Gynt, og han ble så ivrig med det at vi nesten ble jaget ut av området, for de ville ikke at han skulle ødelegge scenen. Vi gikk litt omkring og kikket på området. Der kan man låne sykler og sykle nedover bratte bakker. Jeg hadde lyst

til å ta heisen opp dit, men ikke sykkel ned igjen! Da vi kom tilbake satt Eskil ennå og så på bilder sammen med David, og det så ut som at de har hatt det hyggelig sammen.

En kunstner på Vidaråsen

Under representantskapsmøtet på Vidaråsen i november 2008 fikk jeg en halvtimes prat med Hannes Weigert som bor på Vidaråsen. Det ble et sterkt møte med hans bilder som berørte noe i meg.

Tekst og foto BORGNY BERGLUND

Hannes Weigert er kunstner, 44 år og bor med kone og 5 barn på Vidaråsen. Opprinnelig kommer han fra Tyskland, men har nå bodd 13 år i Norge, de siste 2 årene i landsbyen

hvor han har ansvaret for Vidaråsen-kurset som har fokus på nye medarbeidere, og er med i kulturgruppen og i ledelsen. Han synes det er ikke alltid lett å kombinere oppgavene i landsbyen og det kunstneriske, eller å skape balanse mellom fellesskap og individuelle behov.

Hvert menneske er en gåte, forteller han. Gjennom kunsten kan man lettere få øye på det. Ethvert bilde bør han noe gåtefullt med seg. Det var et altfor kort møte, skulle gjerne hatt lenger tid både til samtale og oppleve hans bilder. Kanskje kunne han vise noen av sine bilder ved neste representantskapsmøte?

Jeg gikk meg en tur på butikken og handlet mens noen av de unge begynte å lage middag. Etter vi hadde spist slappet vi litt av, og så kjørte vi ned til Gålåvatnet. Vi var der i god tid før spillet begynte. Her måtte vi passe på hverandre, for det var lett å komme seg bort i folkemengden. Det var rundt 2000 mennesker, så en kunne ha kommet seg bort men det gjorde vi da ikke.

Så mange kjente personer, og ikke bare blant skuespillerne. Blant andre kjendis-kokken Arne Brimi, fiolonisten Arve Tellefsen og Sveriges statsminister Göran Persson var der.

Før spillet begynte fikk vi lov til å komme der aktørene var og se oss omkring. Vi snakket med ei dame som jobbet blant skuespillerne. Nordisk Midtsommermøte skal arrangeres i Norge neste år i stedet for i Järna i Sverige, så da ble det snakk om at det kunne være i Gålå i Gudbrandsdalen. Så da må vi altså øve mye på Peer Gynt, når vi skal spille det! For her er det mange vanskelig replikker å lære seg utenat. Vi så Dennis Storhøi, han som skulle spille Peer Gynt. Dag spurte om han har sluttet med å lyge, men det ville han ikke kommentere! Vi så også

Kari Simonsen som skulle spille Mor Åse. Det var hennes siste år som Mor Åse, mens Dennis Storhøi ikke hadde spilt Peer Gynt før.

Klokken halv åtte begynte det, og vi fant plassene våre. Det var åpen himmel, og det var stor fare for at det kunne bli regn. Himmelen så grå og truende ut, og luften føltes litt rar, så jeg følte så absolutt at det kom til å regne. Det var litt kjølig, men jeg tenkte ikke så mye på det.

Skuespillerne var veldig flinke. De har sikkert brukt mye tid på å lære seg replikkene. Under den første delen begynte det å striegne, og alle tok på seg hettene sine. Jeg syntes synd på skuespillerne som måtte spille under åpen himmel når det var sånt vær, og de kunne jo ikke akkurat ha på seg regntøy heller.

Det ble en halvtimes pause, og regnet gav seg ikke. Da den andre delen var halvveis spilt, sluttet det å regne. Da hadde det blitt ganske mørkt, men scenen var godt opplyst. Mange var våte og kalde. Det var mange mennesker, så det tok en god stund før alle hadde kjørt bort fra parkeringsplassen. Det ble sent før vi kom hjem igjen. Vi sov lenge til neste morgen.

På torsdag etter frokost dro vi ned til Gålåvatnet igjen og vi var inne i Anitras telt. Så var vi ved fjæra og kastet flyndre. Vi kjørte litt omkring og kikket, men det var ikke så mye å se, bare masse trær. Da vi kom til hytta lagde Dag fløyelsgrøt. Litt senere så vi på noen filmer som Frode hadde vært med på å lage i Vidaråsen.

Sent om kvelden kjørte vi til en plass der vi skulle se på en danseforestilling. Da regnet det hele tiden, så jeg hadde på meg en regnponcho. Det var på en scene som var bygd i elva. Kulissene var berg, foss og skog. Det begynte så sent fordi det måtte være mørkt, eller så hadde det ikke fått den spesielle stemningen. Det var mange dansere som danset på det klissvåte scenegulvet. I lufta var det en line som var høyt over oss. Plutselig så vi noen som drev med akrobatikk i lufta. Det var litt skummelt å se på, for det var så høyt oppe, og de hadde ikke noe sikkerhetsnett. Plutselig ble det lyst mot berget, og vi så at et orkester spilte der. Så sang ei dame i sjøen, og det kom noen gutter og hamret på noen

kofferter. Det var veldig spesiell musikk som passet fint med dansen. Så kom fem personer etter hverandre i elvekajakker i fossen. Det ble sent da vi kom tilbake.

Fredag morgen spiste vi frokost, og de som ville det laget matpakke. Vi hadde en lang reise foran oss, så det var lurt å lage seg litt niste. Vi pakket ferdig det lille vi hadde med oss, og la det i bilen. Vi hadde en fin reise hjemover, og vi stoppet noen steder og hadde en liten hvil.

Jeg hadde det veldig fint i Gudbrandsdalen. Det er fin natur der, så jeg vil gjerne komme tilbake dit for å gå på lengre turer. Selv om det var kaldt, tåkete og det regnet nesten hele tiden, så hadde jeg det fint sammen med de andre. Vi koste oss på spillet.

Fra «Peer Gynt ved Gålåvatnet» 2008.
Foto: Dag Balavoine.

BLADET OM DOWNS SYNDROM

MARIHONA

Norges eneste tidsskrift om Downs syndrom
Med fortellinger fra foreldre, fagartikler, fra kurs og konferanser,
nytt fra foreldreforeninger og masse annet spennende!

BLADET OM DOWNS SYNDROM 11-3 - oktober 2008 0. årgang

BLADET OM DOWNS SYNDROM 11-3 - oktober 2008 0. årgang

BLADET OM DOWNS SYNDROM 11-3 - oktober 2008 0. årgang

• **Språket er inngang**
Irene Johannssons Karlstadmodell

• **Tidligstimulering** • **Medisinske**
side 10

• **fra barnehage til skole**

• **Familievett** • **25. mars 2008**

• **Jenny - en grensesprengende opera**

• **Tage til tale for** • **Enkeltbarn - en utfordring**

Eget nettsted på www.marihona.com.
Nettbutikk - diskusjonsforum.

Bestilling via epost til post@marihona.com
eller pr brev til Marihøna, Steinbiten 5, 6515 Kristiansund
For mer info se www.marihona.com

Flytting

Vi som bor i landsbyene flytter ofte. Det gjør vel også folk som bor i byer og andre steder. Selv om det er enkelt å flytte innenfor landsbyen, fra ett rom til ett annet, er det både spennende og utfordrende. Her er ett par personlige fortellinger fra Janchen Myrvang og Anne Karin Offerdal som begge bor på Hogganvik Landsby. Red.

Først måtte alle flytte tingene; vi la tingene i en eske, og de bar vi inn i en bil. Tingene satt vi så inn i gangen. Christine hadde gjort i stand rommet mitt på forhånd, med rosa gardiner og et teppe i mange farger. Så måtte jeg sette alle tingene i hyllene; små pynteting, bøker og klærne mine la jeg inn i skapet. Jeg har et oransje skrivebord. Skrivebordet står sånn at jeg kan se havet.

Det gamle rommet mitt var kaldere en det nye. Nå har jeg en stor, elektrisk ovn på rommet mitt. Jeg må også gå opp en trapp for å komme til

rommet mitt. Nå lager jeg mat i det nye huset mitt også.

Det var litt slitsomt å flytte. Og så må man huske på og gå til et nytt hus. Nå heter huset mitt Christopher Bruuns Hus. Bruun, som var utdannet prest, opprettet blant annet en folkehøyskole i Sel i Gudbrandsdalen allerede i 1867. Han kjempet for en mer human og folkelig kristendomsform.

Nå på mandag var det over med flyttingen og det er bra.

Arkivfoto

En liten flyttehistorie

Vi var på Iduna og då fekk eg vite det av Karin og Eva at eg skulle flytte bort på Lars Hertervigs Hus. Lars Hertervig var en stor maler fra vårt distrikt.

Tekst ANNE KARIN OFFERDAL

Jeg gikk og tenkte på det hele dagen hvordan det skulle gå, nå som eg skal flytte. For det var mange som kom bort å spurte meg: "Du, er du i dårlig humør?"

Og da eg: "Nei eg er ikkje i dårlig humør, men jeg er spent på hvordan det vil bli å få nytt rom og nytt hus.

Foto: Monica Haugan

Jeg og Grethe var i Ølen og kjøpte matte til rommet, bord og to stoler. Og så dro vi Etne og kjøpte nye gardiner. Vi måtte pakke ned alt i sekker, kartonger og pappesker. Sissi og Sina hjalp meg med de tunge tingene som sengen og skrivebordet.

Da jeg kom inn det nye rommet mitt, var det stort og tomt. Men eg har fått altan og der er det et bord og to stoler. Nå kan jeg følge med alle som kommer kjørende eller gående ned til Hogganvik!

Grethe hjalp med å henge opp bilder og gardiner i det nye rommet. Jeg sover godt i det nye rommet; det er sant jeg gjør.

Fra første dag husket jeg at dette var mitt nye hus. Det er ikke alltid så lett for alle å huske på det.

Om å flytte

Flytting er sånn at en får forandring. Det er fint å flytte; fint å ha nytt rom. Rommet mitt er litt på skrå, har altan og utsikten min er ut mot havet. Når jeg sitter der, tenker jeg på sommeren.

Tekst JANCHEN MYRVANG

Foto: Monica Haugan

Men nå er trærne ute brune, gule og røde; det er høst. På altanen min er det et lite kvitt bord og en stol. Men jeg har ennå ikke prøvd å sitte på den nye altanen.

Bolighus på Hogganvik. Foto: Borgny Berglund.

På leiting etter spor frå St. Sunniva

**Fredag den 22 august tok vi bus-
sen fra Hogganvik Landsby til
Aksdal. Derfra tok vi kystbussen
til Bergen, og derfra videre på
båten Fjord 1.**

Tekst og foto MONICA
NICOLAISDATTER HAUGAN

Det var fint, varmt vær. På sjøen var det stille. Båten kjørte langs kysten, oppover forbi Askvoll, Florø, Måløy og til slutt kom vi til Selje i stummende mørke.

Vi måtte trille koffertene våre selv bortover til hotellet. Rommene våre lå ut mot sjøen og hadde en liten veranda.

I hele vår hadde Monica og jeg arbeidet med legenden om St. Sunniva, gjennom dikt, eurytmi med Ingrid Fraser og marionettelaging med Aud Pedersen. Vi studerte også hvordan det var å leve i Norge på denne tiden, og vi lagde blant annet

en primstav, en kalender som man brukte i middelalderen.

St. Sunniva var ei ung prinsesse som bodde i Irland. Hun flyktet fordi noen ville tvinge henne til å gifte seg med en ikke troende. Selv var hun kristen. Hun rømte med følge i sitt i tre åpne båter og etter mange dager ute på det stormfulle hav, så drev de mot land på Selja, øya utenfor Selje. Der fant de seg en hule og livnærte seg på sopp, bær og fisk.

Bøndene på fastlandet beskyldte øyboerne for å stjele kyrne deres. De bad om at Håkon Jarl skulle ta med sine hærmenn og arrestere Sunniva og hennes menn.

En tid seinere stevnet de inn fjorden, mens Sunniva stod og bad i huleåpningen om Guds beskyttelse. Da raste det store steinblokker ned og stengte dem alle inne.

Senere kom Olav Tryggvasson dit og fant levningene etter St. Sunniva og reiste så en kirke til hennes minne. I dag er ruinene fra klosteret godt synlige og urtehagen har vært en mønsterhage for mange.

På Selje opplevde vi mange fine stunder. Den første dagen gikk vi ned

til kaien og tok Klosterbåten ut til klosteret og øya. Guiden som fortalte legenden om St. Sunniva var også kaptein på båten. Vi så mange flotte klosterruiner og et godt bevart kirketårn. Så gikk vi opp til hulen og der inne var det et lite alter der man kunne tenne lys. Men knotten hadde bestemt seg for å innvadere oss, så vi gikk heller ned mot sjøen igjen. Guiden var veldig kunnskapsrik og det var en interessant tur. Vi ble fortalt at alle de små naustene rundt kirken ikke bare ble benyttet til båter før i tiden, men og til omkleddingsrom før en gikk i kirken.

Vel tilbake til Selje, gikk vi en deilig tur på stranden, og om ettermiddagen tok vi en aromamassasje med eteriske oljer og dempet musikk. Dette var helt herlig.

Siste dagen fikk vi også oppleve det flotte Galleri mot Storhavet, drevet av kunstneren Kjell- Stig Amdam som har laget flere vakre bilde av St. Sunniva.

Anne Karin Offerdal og Monica Nicolaisdatter Haugan var med på dameturen til Selje.

Hurtigruteturen 6. til 14. oktober

Liv Klock og jeg hadde en god stund i forveien ønsket å ta en tur med hurtigruten, og hurtigrutetur ble det for Elisabeth, Liv og meg. Billettene var bestilt på forhånd. Det tok Elisabeth seg av.

Tekst BERIT SUNDE

Mandag 6. oktober var avreisedagen. Da den dagen kom, og alle var reiseklare, kjørte Erlend; Elisabeth, Liv og meg til båten kl. 10.30. Båten skulle ikke gå før klokken tolv, så vi hadde god tid til å installere oss i lugarene.

Det var et ufyselig vær den dagen vi forlot Trondheim, og ganske mange bølger. Så vi gikk ikke i land noen steder der den stoppet, men holdt oss om bord på båten hele tiden.

Det hendte at noen av oss gikk ut på dekk. Da vi kom i åpent sjø var

det masse bølger så vi måtte holde oss fast i gelenderet i båten hvis vi skulle ned i lugaren.

Elisabeth, Liv og jeg spilte noen spill, som Yatzy, Ludo og andre spill. Det hendte at Elisabeth og jeg tok oss noen raptuser med mølle. Hver dag var det frokost fra klokka 7.00 til 10.00 i spisesalen. Så var det lunsj klokka 13.00 og klokken 19.00 var det middag på samme sted. Men Elisabeth, Liv og jeg spiste middag i kafeteriaen. Lunsj også, når vi ikke var ute på tur, ellers ville det bli for dyrt, mente Elisabeth.

Tirsdag, altså dagen etter den dagen vi kom på båten, var vi en tur i Bodø og handlet. Vi spiste lunsj på en kafé. Jeg fikk kjøpt meg blad (Hjemmet og Ute og Hjemme), for på båten var det bare aviser av lesestoff å få kjøpt.

Om kvelden samme dag da vi kom til Svolvær gikk vi i land. Grunnen var at vi hadde lyst til å gå og se på Dagfinn Bakkes malerier på et utstillingslokale. Det gjorde vi, og Dagfinn var selv tilstede, så i hvert fall jeg fikk hilst på ham og rost maleriene hans.

Onsdag morgen etter frokost var det seremoni i den øverste salongen på dekk G. Da var det premie til den som klarte å gjette riktig angående hvilken tid vi skulle krysse polarsirkelen. Alle eller de fleste av oss fikk isbiter nedover ryggen. Det skulle visst være for moro skyld. Etter seremonien var ferdig var det tur med buss til polarsenteret i Tromsø. Der så vi selv seler som ble både føret og trent. Det var veldig artig og se. De kastet også ball som var slengt ut til dem.

Fortsetter på side 10

Vi så også en film om Svalbard. Den var veldig fin. Det synes i hvert fall jeg. Det var interessant å se hvordan det så ut i byen. Guiden som var med fortalte mye interessant om Tromsø. Dessverre så husker jeg ikke noe særlig, og det er jo litt synd. Men det var en fin tur vi hadde i hvert fall.

Senere på kvelden etter at alle var vel om bord igjen på hurtigruta, og hadde spist middag, kom det noen spillemenn som kalte seg "Boknakarene" og spilte og sang for oss i den øverste salongen på G-dekket. Det var veldig koselig. De reiser rundt og spiller og synger ettersom jeg hadde hørt. Flinke var de i hvert fall.

Dagen etter var det tur til Nordkapp, også det med buss. Der skulle båten ligge i ro noen timer. I Nordkapp var det surt og kaldt, men det var artig likevel. Det var en fin suvenirbutikk og kafeteria der. Så Elisabeth, Liv og jeg tok oss litt lunsj. Etter at vi hadde fått sett alt, dro vi og handlet og fotograferte det ville været. Så var det å sette seg inn i bussen og kjøre fram til kaia der hurtigruta lå.

Da båten kom til Kirkenes gikk vi om bord i bussene og kjørte til den russiske grensen.

Jeg var forundret over at Kirkenes er en så liten by. Trodde den var større. Det var en opplevelse å ha vært der. Det var ikke så lang stopp vi hadde, for vi måtte jo rekke tilbake til båten som ventet på oss ved kaia. Alle vi på hurtigruten fikk et kort som vi måtte registrere på når vi gikk av og på hurtigruten.

Hurtigruteskipet «Midnatsol» på vei til Harbakk. Bildet er tatt fra Stokkøybrua. Foto: «Mika fra Jugoslavia».

Dagen etter tok Liv, Elisabeth og jeg en tur i Hammerfest og handlet litt. Det vi trengte pluss at vi spiste lunsj på en kafeteria.

Dagen etter søndag var det å stå opp tidlig og spise frokost, for da skulle vi på Lofottur med buss og ferge hvor alle fikk kaffe og kaker om bord. Før vi gikk om bord i fergen hadde vi en liten stopp underveis slik at de som ville fotografere hadde muligheten til det. Så var det å kjøre med bussen tilbake og rekke hurtigruten. Den kom oss i møte et sted i Vesterålen som planen var. Det gikk veldig fint.

Elisabeth, Liv og jeg spiste da for en gangs skyld lunsj i spisesalen, for det snakket vi om noen dager i forveien at vi ville gjøre på tilbakeveien. Det var masse godt å velge mellom, så en hver kunne spise det de ville. Da vi kom til Trollfjorden gikk jeg ut på dekk og tok bilder. Det var litt av en fjord. Skal si det var smal passasje mellom fjellene. Jeg synes nå at det var et under at båten klarte å komme seg gjennom. Den kvelden og natten var det mye bølger og til og med jeg som er sjøsterk og liker å gyanke med på sjøen, syntes det var vel i det meste laget. Jeg sov ikke så godt natt til mandag. Lå og lurte på hvordan det ville gå hvis det ble fortsatt like ille når vi skulle stå opp og spise frokost. Heldigvis ble det bedre etter hvert.

Da båten la inn til kaia i Sandnessjøen, gikk vi i land, og så

oss litt omkring. Jeg kjøpte med to blader som jeg koste meg med på båten. Da vi kom til Brønnøysund klokken 16.15 kom søsteren og svogeren min på besøk i hurtigruten. Den skulle ligge der i tre kvarter. Det var veldig hyggelig, og jeg fikk et langt og rødretete skjerf av henne som jeg nå bruker masse og tar godt vare på. Den 14. oktober spiste vi vår siste deilige frokost. Mellom klokka 9 og 9.15 kom Nils Langeland og hentet oss. Det var deilig og komme hjem frisk og uthvilt, men jeg merket jo at jeg hadde kjørt båt, og den følelsen varte en stund etter at jeg var hjemme igjen.

Men at det var fint å få oppleve å reise med hurtigruten skal være sikkert og visst at det var. Reiselederen ombord var veldig søt og hyggelig pluss de som stod bak disken i kafeteriaen. God tid fikk vi også til å lese, strikke og løse kryssord. Jeg fikk brodert en del. Muligheter for å se TV i kafeteriaen var det også. Jeg så programmet Puls begge mandagene vi var på hurtigruten som har navnet Vesterålen. Skrev kort gjorde vi også.

Alle vi båtpassasjerene fikk hver vår veske pluss en bok og noen brosjyrer om hurtigruten. Godt kjent om bord ble jeg, så skulle det by seg en anledning til en annen gang og reise med hurtigruten Vesterålen vil jo det være fint, og det håper jeg skal være mulig en annen gang også.

Brudeparet skjærer kaken. Foto: Takahashi

Midt i forandringer

Jeg ankom Vidaråsen i september 2007. Som mange andre utenlandske medarbeidere kunne jeg ikke norsk, hadde aldri laget middag til 12 mennesker, og hadde ingen aning hva slags spennende muligheter og erfaringer som lå meg i vente.

Tekst CLAIRE GILHAM,
medarbeider på Vidaråsen

Det var klart fra begynnelsen at dette var en landsby midt i forandringer og utvikling. Det er klare rytmer i dagene, ukene og årstidene, men de nye ideene rundt organiseringen av landsbyen, fra ledelsen til hver persons rolle i hvert hus og verksted, er radikale (i det minste for Camphill!) og spennende for de som arbeider her.

Min oppfatning av forandringene og utvikling ble sterkere og klarere når jeg kom over en artikkel om Vidaråsen (på engelsk, for en lettelse!) i høstutgaven av Camphill Correspondence skrevet av Judith Ingram. Ved å bruke Judiths artikkel som mal for å se hvor Vidaråsen sto da jeg kom og hva den ville bli, sikter jeg å skrive fra mitt eget perspektiv om hvor Vidaråsen er åtte måneder og flere samtaler senere.

Den hjelpen som landsbyen får utenifra viser seg å være vellykket. Som et direkte resultat av å "åpne opp", hjulpet frem av Julia Wolfson, har vi nå en "prosjektkoordinator", Torge Øverli fra firmaet "Lots". Han har ledet flere møter og idéverksteder hvor hver medarbeider i landsbyen har blitt oppmuntret til å legge frem sine håp, engstelser og ønsker for den fremtidige driften av landsbyen.

Det er på grunn av dette nivået av engasjement, hvor det blir krevet av meg å ta ansvar for den livsstilen jeg har valgt for denne perioden av mitt liv, at jeg finner meg engasjert på et dypere plan i utfordringene og belønningene her på Vidaråsen.

Fortsetter på side 12

Bryllupsfest på Vidaråsen

Den 15. september feiret Takashi og Hitomi sin bryllupsfest på Vidaråsen. De hadde mange gjester fra Japan med mange pene folk i flotte klær. En japansk danserinne holdt en danseoppvisning. Noen japanske damer fra Okinawa spilte Ja Vi Elsker på ocarina – et keramisk blåseinstrument som stammer fra Italia og som nå er veldig populært på Okinawa i Japan.

Det var en fin fest med altfor masse mat, smørbrød, salat, marsipankaker og brus og dans med pene jenter og snille damer fra Japan. Marius Siger holdt tale og ønsket brudeparet alt godt. Eli Hartman holdt tale og overakte en fin gave til brudeparet som Rosemaria hadde laget på toveverkstedet.

Fra Vidaråsen Nytt. Reportere
Marius Siger og Eli Hartman.

Musikere fra Okinawa. Foto: Takahashi

Claire Gilham.
Foto: Jan Bang

Jeg har også lagt merke til et samsvar mellom hvordan landsbyen åpner seg opp til veiledning av profesjonelle og forbindelser med lokalsamfunnet, og en større åpenhet til at medarbeidere, eller medskapere som vi kunne rettere si på denne tid, tar mer egeninitiativ.

Jeg skal nå prøve å være litt mer konkret i min beskrivelse av mitt liv på Vidaråsen med hensyn til forandringsens vei:

I min rolle som husansvarlig får jeg veiledning og støtte i hvordan jeg kan få adgang til ønskene til de jeg bor sammen med og hvordan jeg kan støtte dem i sine liv i sitt hjem. Vi har gjort dette ved å velge bilder (stort sett fra blader) som illustrerer hvordan vi vil at våre livssituasjoner skulle være. Vi fokuserer særlig på måltider siden vi opplever dem til å være sentrale punkter for husets liv og hvordan vi forholder oss til hverandre. Vi har nå en plakate med bilder som viser hvordan vi ønsker våre måltider. Vi er alle enige at det ikke skulle være regler, men "ønsker" som vi har lært å kalle dem, som begrenser hva vi snakker om fordi vi vil alle bo i et hus hvor vi kan snakke om ting som er viktig for oss. En annen

ting vi fant når vi begynte å snakke om våre bosituasjoner var at vi alle hadde lyst på forandringer. Huset er nå ordnet slik at to medarbeidere bor i nabohuset, jeg og min partner bor i en leilighet i huset, alle landsbyboerne har større værelser (eller to værelser) når det er mulig og vi er alle lykkeligere mennesker som følge!

De tiltak jeg har satt i gang og de oppgaver jeg har blitt tildelt eller påtatt meg selv har alltid stått i en støtteramme hvor jeg vet hvem jeg kan henvende meg til for råd og veiledning, både formelt og uformelt.

Medarbeidergruppen her er mangfoldig og velkommende, nesten hver eneste person har en arbeid og bosituasjon ulik fra andre og det er denne fleksibiliteten og forståelse av individet som gjør Vidaråsen til et slik givende sted å bo og å arbeide.

Når jeg leser gjennom dette går det opp for meg at det er mulig jeg ikke er den rette til å avlegge rapport fra Vidaråsen, men jeg håper jeg har gitt en smaksprøve av noen av de mulighetene som åpner seg opp her gjennom denne forandringsprosessen. Jeg liker den omskiftelige endringsperioden, den har fått meg til å ta større utfordringer og forpliktet meg til å være her for en lengre periode.

Claire Gilham flyttet fra York i England til Vidaråsen i September 2007. Hun arbeider som husansvarlig med støtte fra 3 flotte medarbeidere, Dan, Walter og Elisabeth. Vidaråsen er hennes første Camphill erfaring.

Nils Erik tok sommeren på Kristoffertunet

Anne og Nils Langeland og Gerrit Overweg kom og hentet meg tidlig i juni fra Jevnaker og vi hadde en lang og slitsom tur opp til Trondheim men naturen var vakker med åpne vann og mye skog på veien.

Tekst NILS ERIK BONDESSON

Meningen med turen var ett opphold fri fra Jevnaker og personlige problemer. Jeg var rett og slett sliten og trøtt.

På Kristoffertunet jobbet jeg i gartneriet hvor jeg klippet gress, luket og plantet. Jeg hjalp til i safteriet på Corona og var med i det daglige liv. Det var kvelds program med bål og grilling og Bibelaften på tv rommet. Jeg traff mine gamle venner Torbjørn Ullereng og Berit Sunde, hyggelige mennesker! Jeg var i Trondheim hvor jeg handlet og klippet håret mitt. Min far kom på besøk og vi koste oss på Sverresborg Museum.

Jeg tok nattoget tilbake til Oslo og buss til Hønefoss og Jevnaker tidlig i september. Det var en fin sommer for meg.

Foto: Jan Bang

Muntært besøk av Solborg i Solbakken 9

Vi var så heldig en søndag å få besøk av 25 gjester fra Solborg til vårt nyinnflyttede hjem på Ringerike. Etter kaffe, te og litt attåt, ble det både trekkspill, allsang og musisering av Svein med god hjelp av gjestene som dannet et stort rytmeorkester med alt fra grytelokk og kjeler til sambakuler. Vi ønsker velkommen igjen til våren.

Borgny og Svein på Vik

Foto: Borgny Berglund

Et vesen som skaper sang

Samtale med Knut Arild Melbøe og Knut Ariel

I løpet av det siste året har våre lesere sikkert merket seg navnet Knut Arild Melbøe, og før det kanskje også Knut Ariel. Noen vet antagelig også at det er samme person. Men det var Knut Arild Melbøe som holdt trådene samlet mens jeg var på permisjon, mens Knut Ariel har utgitt cd'er og skrevet både dikt og sanger. Landsbyliv følte det var på tide å bli litt bedre kjent med ham og traff ham hjemme i slutten av oktober. Red.

Tekst JAN BANG

Knut Arild er født og vokst opp i Bergen. Etter gymnaset arbeidet han en tid som stillasarbeider på Stord, høyt oppe over havoverflaten. Han har tydeligvis ingen skrekk for høyder, noe som er bra for en som har ambisjoner å nå opp i kulturlivet. Han hadde også stor interesse for filosofi og husker godt første gang han som 18-åring leste om Rudolf Steiner og hans erkjennelseskamper, i Johannes Hemlebens biografi. Han hadde da nettopp flyttet til en liten hybel for seg selv og lurte på om han begynte å bli mørkeredd igjen, og fikk følelsen av å ha alle slags åndsvesener flyvende rundt seg. Ja, Knut Arild er vel ikke den eneste som har opplevd sitt første møte med antroposofien som noe utenom det vanlige!

Senere kom han i kontakt med det biodynamiske landbruket og antroposofiens syn på evolusjonen, og dette ble til en ledestjerne i livet. Men først gikk veien til Nord-Trøndelag og et forberedende år i landbruket. Målet var en utdanning i naturforvaltning, noe som da begynte med jordbruk i ett år, og deretter 4 års studier på Ås. Der gikk han i samme klasse som Trond Skaftnesmo, og de to ble gode venner og satte seg inn i Rudolf Steiners verk. Møtet med biodynamisk jordbruk ble det store gjennombruddet, og noe som har fulgt ham gjennom livet.

Knut Arild og Trond jobbet sammen med hovedfagsavhandlingen Menneskebilde og samfunnsdannelse

som i ferdig stand gikk videre til filosofene Hjalmar Hegge og Arne Næss. Det ble foreslått at avhandlingen skulle omarbeides for å kunne utgis i bokform. Dette skjedde noen måneder etter at han var ferdigutdannet på Ås, men da hadde Knut Arild allerede startet som sivilarbeider på Vidaråsen. Han kjente ikke til Camphill før han kom og ble meget overrasket hvor lite fritid det var der. Han ville gjerne jobbe videre med avhandlingen og få den gitt ut, men fant ikke nok fritid i landsbyen. Derfor flyttet han til en annen siviltjeneste på INAS, Institutt for Anvendt Samfunnsvitenskap, for å ferdiggjøre oppgaven, noe som kuttet ned hans første Vidaråsen-opphold til bare tre måneder.

Dette var i begynnelsen av 1980-årene, en tid da Nei Til Atomvåpen protesterte mot "cruise missiles" i Europa, noe som engasjerte ham sterkt. Han hadde lenge hatt musikk og teater som sitt andre store interessefelt, og var en drivende kraft i skribentgruppen for to rockeoperaer med sterke antimilitaristiske temaer. De ble fremført henholdsvis i 1981 og 1983, sistnevnte etter at han hadde startet siviltjenesten. Men her spilte sjebnen det pek at han ved å bli tildelt kokketjeneste på Dillingøy leir, som 2 blant 20, kunne dra til Ås på kvelden for å spille i sitt eget stykke. Avhandlingen kom på sin side aldri ut som bok, men Trond har jobbet videre med relaterte temaer, og gitt ut mange artikler og flere bøker siden. Ellers hører det også med til historien at Knut Arild dro tilbake til Vidaråsen for å fullføre siviltjenesten.

Arbeidslivet utenfor landsbyen startet i 1986, og naturforvalteren gikk i retning av friluftslivet, med rapportskrivning for Drammen kommune om strandsonen langs Drammenselva. Så fulgte en friluftspan for Hurum. Slike rapporter blir ofte liggende og samle støv på hyller, og planen for Hurum omfattet bare strandsonen da det i 1988 ble startet utredninger om ny flyplass. Veien gikk videre til Østfold med

Arkivfoto

kartarbeid for Fylkesmannen, og oppdrag for Naturhuset på Jeløya. Og nå kom det bøker, med redigering og utgivelse også av turbøker for Moss, Bergen og Østfold.

De som kjenner noe til hans arbeid med pilegrimsleder, vil nok finne enkelte røtter her; han ble opptatt av å gå, å finne frem og ta turer. Om Knut Arild opplevde deler av naturforvaltningen som frustrerende i en slags rolle som naturens politimann i arbeid med planer som bare ble liggende å støve, gav manusarbeid blod på tann. I forlaget Vett og Viten redigerte han over en 7-års periode et 50-talls bøker, mest om skog og natur, beregnet for videregående skoler. Vi i Landsbyliv har høstet godt av denne erfaringen som skribent og redaktør da han vikarierte som redaksjonssekretær i løpet av det siste året.

På fritiden fortsatte Knut Arild å spille, med huskonserter og teater. Han tenkte ikke på dette som levebrød, men i 1997 fullførte han en utdanning som språkformer. Det var en ny måte å tilnærme seg antroposofien og litterære uttrykk.

Fortsetter på side 14

Han skrev et drama Gallionsfiguren sammen med Edvin Østergaard som ble fremført i Moss i 1995, og året etter skuespillet Spyttprøven som var på turne med 13 forestillinger. Så begynte han som selvstendig utøver og dannet i 1998 Versekompaniet sammen med to andre språkformere med poesi og kabaret på plakaten. Ett stykke som har vært vist i flere landsbyer, også i England, er Dykk, Hjerte!, med dikt av Alf Larsen, Rolf Jakobsen og Olav Aukrust.

Har han en rød tråd? Jo, den kan han følge langt tilbake til rockeoperaene og begynnelsen av 1980-årene. Da var det militarismen som sto som den store fare, og den grønne bølgen ser han som en nødvendig motkraft på vei mot bærekraftige samfunn. Naturengasementet og miljøspørsmål står ennå sentralt, og han prøver å motarbeide opprustning, forurensing og klimaforverring, men også å stimulere naturfølelsen gjennom mange av sine viser. I år er det Jordens År, og

han jobber for tiden med diktverksteder for Folkehøyskole-elever og er veldig begeistret over hva som kommer frem. Arbeidet fortsetter og på Versekompaniets nettsted inviterer han interesserte – inspirert av uttalelser om at norske artister ikke bryr seg om klimakrisen – til å bli med på en ny visebølge!

Når kom Knut Ariel? I år 2000 var han i England og opplevde vanskeligheter med navnet Knut Arild Melbøe. Ved en tilfeldighet brukte han Ariel isteden, og når han tenkte over det, passet det jo i grunnen bra. Ariel har noe luftig og lett, men også noe kraftfullt over navnet, særlig for dem som kjenner Shakespeares Stormen. Ariel er et vesen som skaper sang, men som luftånd griper det også inn i vind og vær, og er et vesen som vi bør ha på "vår side" framover. Navnet satt, og sitter fremdeles.

Tøyler han grensene innenfor sitt kunstområde og i møtet med det som

er antroposofisk inspirert? Ja, han tar ikke hensyn til regler når han finner noe bra, noe som passer. For eksempel er han i åpen forhold til bruk av det elektroniske i musikken, men det finnes grenser også. Han ville ikke blande sang og eurytmi for eksempel, sang ville forstyrre opplevelsen av bevegelse, som smør på flesk. Men det han er opptatt av er at antroposofien må leve blant folk som en levende realitet, og ikke bare som et avansert sett av koder og regler. Åndsvitenskapen må være en virksomhet i verden, ikke bare forbeholdt en liten innadvendt gruppe.

Knut Arild har ikke minst funnet mye i Steiners foredrag som fordyper hans forhold til Jorden. Han er opptatt av grunnkreftene tro, håp og kjærlighet som kan ses i sammenheng med sjelekreftene følelse, vilje og handling. Disse er de fundamentale kreftene som kan bringe mennesket videre. Det er disse grunntonene Knut Ariel prøver å formidle gjennom dikt, sang, fortelling og drama.

Første gang på Representantskapsmøte

Jeg deltok for første gang på et Representantskapsmøte i Landsbystiftelsen på Vidaråsen i november.

Tekst MAGNAR BOLLINGMO

Det var ubetinget en meget positiv opplevelse og jeg reiste hjem mye "rikere" enn da jeg kom. Vidaråsen tok godt i mot meg. Vi som kom fra Jøssåsen ble hentet på Torp og kjørt ned dit igjen på søndag – god logistikk altså. Fikk bo i Det Grundvigske hus. Ble godt tatt imot og fikk god forpleining.

Programmet for møtet var krevende med spesielt en vanskelig sak. Det var en saklig engasjerende og løsningsorientert forsamling og de vedtak som man drøftet/samtalte seg fram til fikk god aksept så vidt jeg kunne bedømme. Alt som foregikk var veldig "inkluderende" og positivt.

Landsbyfesten lørdag kveld var en opplevelse. Det er imponerende å se hva dere får til sammen med beboerne. Representantskapets leder bandt det hele sammen på en mesterlig måte.

Var det så noe som ikke var så positivt. Det måtte være den gode maten – om dere forstår meg riktig?

Magnar Bollingmo er Styrerepresentant fra Jøssåsen. Foto: Borgny Berglund

Fra landsbyfesten lørdag kveld. Foto: Borgny Berglund

Redaksjonsgruppen i Landsbyliv

Det har vært forandringer i redaksjonsgruppen i det siste, og på Landsbylivs redaksjonsmøte i oktober ble vi enige at det var på tide at våre lesere ble bedre kjent med oss.

DAG BALAVOINE er ansvarlig redaktør, og utviklet ideen til bladet lenge før den første utgaven kom ut i 2004. Han har en flere hundre prosent stilling på Vallersund Gård, er daglig leder på Framskolen, og arrangerer Nordiske kulturtreff, blant annet.

JAN BANG er redaksjonssekretær som samler stoff til hver utgave og ellers holder i trådene. Samtaler mellom Jan og Dag i 2003 var utgangspunktet for den første utgaven av Landsbyliv. Jan var medarbeider på Solborg i flere år, og bor nå like utenfor landsbyen.

BORGNY BERGLUND er fotoansvarlig. Hun har vært medlem av Representantskapet i mange år og som kjent kunstoffotograf bidrar hun sterkt til at vi har så fine bilder i bladet.

RICHARD MONSEN har en datter på Solborg, og har vært en sterk støtte-spiller i Solborgs styre i mange år. Han holder øye med andre tidsskrifter og aviser og gir oss et perspektiv som er veldig viktig.

NILS LANGELAND er økonomiansvarlig. Han bor på Kristoffertunet. Han har tid bodd åpå Vidaråsen i mange år.

MARI KRISTIANSEN bodde på Vallersund Gård og har nå flyttet ut men fortsetter som god nabo. Hun bidrar med skriveoppdrag og andre tjenester som hun kan utføre med sin datamaskin.

MARIUS ULLEBERG arbeider for Fosen Trykkeri på Brekstad, ikke langt fra Vallersund Gård, og det er takket Marius at vi har et blad som ser så bra ut, og som vi får så mye ros for. Han er ansvarlig for layout.

Borgny Berglund er fotoansvarlig i Landsbyliv. Her på jakt etter nye motiv.

I tillegg har vi kontaktpersoner på noen av stedene og dette er viktig for oss å utvikle til alle landsbyer og steder i Norge. Det er mye som skjer rundt i landet vårt og vi føler at det er viktig at alle de som arbeider med omsorg og mennesker som trenger hjelp i livet uti fra en antroposofisk inspirasjon føler seg tilknyttet hverandre og vet mer om hverandre.

Vi vil gjerne ha flere medarbeidere for Landsbyliv og flere kontaktpersoner. Hvis noen av våre lesere vil ta kontakt er dette lett. En telefon til 48 12 96 53 eller en epost til janbang@camphill.no vil få svar så fort som mulig.

Adrian Bowden på nye stier

Birgit Hammer overrekker gave til Adrian Bowden.

14 venner av Adrian Bowden fra Landsbystiftelsens hovedstyret og fra Dialogos var samlet på den thailandske restaurant Yaya's en torsdags kveld i november. Vi ville takke Adrian for godt samarbeid gjennom mange år og ønske ham lykke til videre.

Adrian reiser nemlig til USA for å møte nye oppgaver, nye utfordringer, nye mennesker og ny kunnskap i

2009. Han vil fortsatt ha nær kontakt med Camphill-steder i USA for å lære om hvordan de arbeider med økonomi og penger der. Adrian er nå norsk statsborger så vi tror og håper han vil vende tilbake til Norge og oppgavene her senere. Det ble holdt taler for ham og han fikk overrakt blomst og gave.

Tekst og foto: Svein Berglund

En gave til Landsbystiftelsen

Per Øverland skriver om Bente Edlunds doktoravhandling

Bente Edlunds doktoravhandling er en gave til Landsbystiftelsen. I fem år har hun arbeidet med avhandlingen som ble forsvart for den filosofiske doktorgrad ved Universitetet i Oslo 8. oktober 2008.

Den store avhandlingen på 504 sider er et solid arbeid, men er langt fra tunglest. Språket er greit og stoffet presenteres i forbildelig korte avsnitt. Den som er interessert i emnet, vil finne mye. Emnet er antroposofiske tiltak for utviklingshemmede 1924-1990 og her står landsbybevegelsen sentralt. Avhandlingens tittel er *Forpliktende idealisme under skiftende betingelser*. Undertittelen er: *Antroposofiske tiltak for utviklingshemmede 1924-1990*. Boka har fem avsnitt. Første og siste avsnitt er: *Bakgrunn og metode* og *Sammenheng og perspektiver*. De tre sentrale avsnitt er *Idebakgrunn og praksistradisjon*, *Utreise og flukt – ideer på vandring* og som det største *Helsepedagogikk og sosialterapi i Norge*, side 222-447.

Avsnittet *Idébakgrunn og praksistradisjon* tar utgangspunkt i Rudolf Steiners tanker og praksis, særlig i heilpedagogikken. Dette er et grundig og lærerikt avsnitt som viser utviklingen av barnepsykiatrien og heilpedagogikken helt fram til etterkrigstiden. Ved siden av biodynamisk jordbruk var det nettopp heilpedagogikk Steiner konsentrerte seg om mot slutten av sitt liv. Her kunne han trekke sammen mange linjer fra sin mangfoldige virksomhet. Derfor kan Edlund på side 57 skrive: *"Som det etter hvert vil vise seg, kom den antroposofiske heilpedagogikken til å fungere som en oppsummering av så å si hele Steiners verk."* Det er interessant å lese om de små tiltakene av denne typen som vokste fram i Tyskland.

Selv om det er nedslående så er det også uhyre spennende å lese om trengselstiden under nasjonalsosialismen. Nazistenes planer om bokstavelig talt å utrydde "verdiløse men-

Bente Edlund. Foto: Dag Balavoine.

nesker" satte antroposofene seg imot med livet som innsats. Ved den kommunistiske maktovertakelsen i DDR fortsatte trengelstiden for dem som hadde kjempet seg gjennom nazitiden i kamp for de vergeløse funksjonshemmede.

Avsnittet *Utreise og flukt – ideer på vandring* introduserer Karl König og Camphill.

Nyskapningen i Camphill har jo også en faktisk bakgrunn hos folk som hadde flyktet fra nazistenes overgrep. Avsnittet har to punkter. Først blir framveksten av Camphillskolene og Botton landsby raskt skissert. Dernest får vi en grei framstilling av heilpedagogikkens ankomst til det fem nordiske land i mellomkrigstiden, altså før Camphill ble skapt. I Norge fremheves særlig doktor Wieners helsepedagogiske barnehjem i Aurskog. Det tysk-jødiske ekteparet Louise og Karl Wiener kom like før okkupasjonen i 1940 til Solveig Nagell på Kapp der hun hadde startet sitt lille barnehjem året før. Det har vært lite kjent i Norge at Wieners startet og drev sitt lille hjem for tilbakestående barn helt til senhøstes 1942 da de jo måtte flykte til Sverige.

Så er vi kommet fram til bokas hovedavsnitt.

Avsnittet *Helsepedagogikk og sosialterapi i Norge* er på 225 sider og tar for seg de mange sosialpedagogiske virksomhetene i Norge.

Landsbybevegelsen er omtalt på sidene 374 til 418. Avsnittet har hele tolv underpunkter med omtalen av Landsbybevegelsen som det nest siste. Det starter naturlig nok med Rudolf Steiners mange besøk i Norge og de antroposofiske skoletakene. Også utenfor de antroposofiske kretsene vakte Steiner interesse. Særlig interessant er at *Anna Sethne*, vår store reformpedagog, var med på å få Steiner til å holde offentlig foredrag om pedagogiske emner for en stor forsamling lærere. En gjennomgåelse av den såkalte ånds- svakeomsorg i Norge gir mange glimt av dette forsømte området. Våre pionerer i denne omsorgen så mot helsepedagogikken for inspirasjon. Den kjente direktør for spesialskolene i Norge, *Marie Pedersen*, er særlig nevnt i denne sammenheng.

Så får *Solveig Nagell* og Sletten gård en fortjent oppmerksomhet. I avsnittet "Heilpedagogikk, helsepedagogikk og spesialpedagogikk" finner vi Marie Pedersen i overskriften over et av punktene. Flere avsnitt drøfter faren ved store institusjoner, menneskesyn, barnas behov for kjærlighet og direkte omsorg og dessuten drøftes ordbruken grundig. I egne avsnitt kan vi lese om Helgeseter barnehjem og Hestafivel skole. Det store avsnittet om Landsbybevegelsen skal vi ikke forsøke å referere her.

Bokas hovedpart avsluttes med en drøfting av HVPU-reformen. Sentralt står kampen om forståelse for de mindre tiltak og ulike pedagogiske syn når storsamfunnet skal utforme sin omsorg for de funksjonshemmede. Ikke minst dette avsnittet er verdt å lese grundig for alle som er interessert i dette sentrale samfunnsområdet.

Denne gaven til Landsbybevegelsen kan bli til stor glede og nytte for de mange som er knyttet til de ulike landsbyene.

Det er planlagt å utgi Bente Edlunds doktoravhandling i bok form i løpet av 2009. Red.

Fagdagene på Granly og Grobunn

Dette innlegget fant vi i Til Oss Alle (Nr. 3, 10. oktober 2008). Til Oss Alle kommer ut 4 ganger i året og er tidsskriftet for beboere, pårørende, medarbeidere, samarbeidspartnere og andre som har interesse for virksomheten på Helgeseter. Som en del av vårt nærmere samarbeid mellom Camphill Landsbystiftelsen i Norge og de andre helsepedagogiske virksomheter anbefaler vi sterkt at vi i Landsbystiftelsen blir bedre kjent med disse stedene. En stor takk til Geir Legreid og Til Oss Alle redaksjonsgruppen. Red.

Tekst GEIR LEGREID

Granly, som er Norges eldste sosialterapeutiske bo- og arbeidstilbud for mennesker med spesielle behov, arrangerte fagdag i anledning sitt 70-årsjubileum den 11. september. Det var et fint arrangement med besøkende fra de fleste antroposofiske virksomhetene i landet. Granly-orkesteret med beboere fra stedet hadde en kort konsert for oss til stor begeistring. Rigmor Skålholt, daglig leder på Granly, påstår at orkesteret har et repertoar med over 500 melodier. Det sier mye om den innsatsen som orkesteret har lagt ned gjennom årene.

Deretter fulgte Lisbet Kolmos med sitt foredrag om "menneskets friske kjerne". Temaet er velkjent for oss, men Lisbet sin styrke er at hun klarer å formidle temaet på en måte som alle kan forstå. Hun bruker egne eksempler fra menneskemøter hun har hatt, uten å pakke inn temaet i antroposofiske fraser som mange ikke forstår.

Etter omvisning på Granly, og en pause hvor vi rakk å tømme kakefatene, overtok Bente Edlund som oppsummerte sitt doktorgradsprosjekt om den sosialterapeutiske historien i Norge. Jeg blir aldri lei av å høre disse historiene. Og endelig skal Bente få den anerkjennelsen hun fortjener, den 8. oktober skal hun disputere i Oslo og omsider få sin doktorgrad.

Vinter på Granly. Foto: Dag Balavoine.

Som vanlig når antroposofere møtes er det viktig å bruke tiden så godt som mulig. Fagdagen på Granly ble intet unntak. Sent på ettermiddagen organiserte vi et møte for å drøfte innholdet i den kommende bachelorutdanningen under Rudolf Steinerhøyskolen i Oslo. Som mange vet, skal det etablerte 3-årige seminaret i Norge avvikles fra 2010, og kreftene overføres til en ny høyskoleutdanning – en blokkukebasert høyskoleutdanning som gir bachelorgodkjenning etter 4 år. Studiet vil trolig hete "Sosialpedagogikk" og retter seg særlig mot bolig- avlastning og dag-sentertilbud, samt SFO. Trolig kan studiet bygges på med en kommende pedagogikkutdanning under høyskolen i Oslo, eventuelt pedagogisk seminar på universitetene.

Og helt til slutt fikk vi benyttet kveldstimene til styremøte i det norske forbundet for helsepedagogikk og sosialterapi. Ikke dårlig.

Vel over på andre siden av Mjøsa fortsatte fagdagene med nytt tema på Grobunn. Stiftelsen Grobunn samarbeider tett med Helsepedagogisk Steinerskole på Hedmarken, og tilbyr et internatskoletilbud med videregående opplæring. De arbeider primært med ungdommer i slutten av tenårene med spesielle behov. Ungdomsarbeid var derfor et naturlig tema for

fagdagen. Elisabeth Ameln var fløyet inn fra sitt nye hjem i USA, og hun dro oss med i work-shops gjennom en innholdsrik dag. Emner vi var innom var seksualitet og integritetsgrenser, hvordan "jeget" får tre fram i en praktisk hverdag, slik at ikke ens handicap lager unødige begrensninger, og hvordan virksomhetenes kompetanse og erfaring kan bli et felles gode.

Etter fagdagen ble det et langt årsmøte i Norsk Forbund for Helsepedagogikk og Sosialterapi. Hovedtemaene var vedtektsendringer, økonomien til forbundet og drift av seminaret. Det har vært et frafall av studenter for 2. studieår, og kostnadene for virksomhetene har dermed økt kraftig. Om det blir ytterligere frafall vil seminaret vurdere å avslutte sitt arbeid. Løsningene for studentene blir da Marjatta i Danmark. Det var et stort engasjement rundt den kommende bachelorutdanningen, og forbundet ser frem til å bruke kreftene på politisk lobbyarbeid, og praktisk bistand i forhold til virksomhetene. Drift av seminaret tar nesten alle krefter, og det skal bli godt å få overført denne oppgaven til Rudolf Steinerhøyskolen om to år.

Geir Legreid er daglig leder på Helgeseter.

Nordisk Allkunstverk

Peer

GYNT

Friluftsscenen ved Gålåvatnet"
Foto: Dag Balavoine

Sommermøte 2009

for mennesker med og uten funksjonshemninger

Fra "Peer Gynt ved Gålåvatnet" Foto: Dag Balavoine

Fra "Peer Gynt ved Gålåvatnet"
Foto: Lars Erik Skrefsrud

Forestilling fredag 14. aug. kl. 16

Bill.: kr. 200,- Bill.salg: www.nordisk.allkunstverk.com

Ved Gålåvatnet i Gudbrandsdalen 10.-15. august

SOMMERFESTIVAL: For unge og voksne fra hele Norden som vil være med på en annerledes og innholdsrik sommerfestival.

FESTIVAL MED PEER GYNT: Henrik Ibsens skuespill, Peer Gynt, deles opp til ulike aktører på forhånd som øver inn sin del før festivalen begynner. Under festival-uka blir stykkets deler satt sammen, og vi avslutter festivalens siste dag med en storslått forestilling!

FOR ALLE: Deltakere som ikke er tilknyttet en gruppe, og som vil være med som feriegjester er også velkommen. Festivalen gir et bredt spekter av aktiviteter; som dans, musikk og sang, sirkus og klovneri, ansiktsmaling, kanopadling og aktiviteter i den flotte fjellnaturen.

BO & SPISE: Alle festivaldeltakere innlosjeres i 4-8 manns hytter på Gålå. Frokost, middag og kveldsmat er inkludert i prisen og spises i hyttene og i det store festivaltellet.

PRIS: Kursavgift NOK 1500,- for alle aktivitetene pr. person. I tillegg kommer kost og losji (hytter) til Gålå AS, NOK 2500,- pr. person fra mandag til lørdag. Totalt NOK 4000,- pr. person.

DIREKTE PÅMELDING: www.nordisk.allkunstverk.com

PÅMELDING VANLIG POST: Se påmeldingsblankett på neste side. Klipp ut blanketten og send den til oss.

INFORMASJON: Ragnhild Arntsen, telefon 92 82 09 34 eller skriv til nordisk.allkunstverk@camphill.no

INNBETALING: Cultura Bank, konto 1254.05.50148.

GAVER: Nordisk Allkunstverk er takknemlig for pengegaver til prosjektet. Gaver overføres til konto 1254.05.50148.

PÅMELDINGS- OG BETALINGSFRIST: 1. april 2009

Sommermøtet arrangeres i samarbeid med Peer Gynt AS

"Hva er det å være seg selv i grunnen?" Fra Peer Gynt av Henrik Ibsen

Nytt helsepedagogisk prosjekt i Oslo

Samtaler med Verena Aalders og Fernando Calderon.

Tekst og foto JAN BANG

VERENA AALDERS hadde egentlig tenkt seg et liv med jordbruk og kom til Norge som praktikant på en biodynamisk gård i Trøndelag i 1995. Hun er opprinnelig tysk, og gikk Steinerskolen i sin hjemby som ligger mellom Hamburg og Kiel. Hun hadde truffet Vidar Sem, som fortalte henne om Camphill i Norge, og etter noen uker på Tim Lemkes gård flyttet hun til Solborg hvor hun ble ett helt år. Deretter flyttet hun til Vidaråsen for å ta introduksjonsåret over til 1997.

Verena har avtalt å treffe Landsbyliv midt i Oslo, og vi sitter på Katedralskaffeen med hver vår kaffelatte og snakker om hvordan hun har havnet der hun er, og hva hun drømmer om for fremtiden. Selv om hun nå har meldt seg ut av Vidaråsen, fortsetter hun der rett som det er som vikar.

– Jeg føler meg tilknyttet Camphill, sier hun.

Og hun har jo mange års erfaring. Etter Vidaråsen dro hun tilbake til Tyskland, til Camphill Brachenreuthe, hvor hun var i fire år og tok den helsepedagogiske utdanning, som her i Norge heter det 3årige blokk kurset. Etter dette fulgte to semestre på Kristensamfunnets presteseminar i Hamburg. Endelig kom hun tilbake til Vidaråsen i 2004, og arbeidet som husansvarlig og i vaskeriet. Grunnen til at hun meldte seg ut var et ønske å arbeide med barn. Denne tanken hadde ligget i henne ett par år. Veien til Helsepedagogiske skole på Hovseter er ikke lang fra Camphill, og der ble hun kjent med Fernando Calderon, og hun så fort at det var et stort behov for et avlastnings og aktivitetssenter for barn og ungdom som går på skolen.

Dette har hun brent for en god stund nå. Det har blitt nevnt i noen av Landsbystiftelsens landsmøter og ble skrevet om her i LBL i fjor sommer i utgave 12. Tanken er som et frø, det har ligget og fått fuktighet og næring i

Verena Aalders

Fernando Calderon

det siste året, og folder nå ut sine første blader i håp om at solen ville skinne varmt på den og får spiren til å vokse opp til en sterk plante.

FERNANDO CALDERON er lærer på Helsepedagogiske Skole i Oslo, og jeg ble kjent med ham flere år siden da Solborg gikk inn i et samarbeide for å gi noen av våre landsbyboere anledning til å ta en videregående utdanning. Han kommer opprinnelig fra Peru og er stadig opptatt av samarbeid mellom antroposofiske virksomheter. Jeg traff ham på skolen i Oslo etter en dag med undervisning.

Fernandos første opphold i Skandinavia var mange år siden da han kom til Sverige. Hans møte med antroposofien var ved Mikaelgården Läkepedagogisk Institut i Järna i Sverige, hvor han ble fire år som medarbeider mens han tok den helsepedagogiske utdanningen fra Järna. Han tilbrakte ett år på forskjellige steder rundt i Järna før han dro tilbake til Peru og fikk jobb på Helsepedagogisk San Christoferus

Skolen i Lima og der var han i tre år. Etter de årene bestemte han seg for å flytte til Norge. Det var egentlig hans søster Cecilia som hadde vært banebryter, både i Sverige og Norge, og hun hadde da allerede begynt å arbeide på den helsepedagogiske skole i Oslo.

Naturligvis savner han hjemlandet, men ikke de økonomiske vanskeligheter som han opplevde der, særlig på skolen, som drives helt privat uten noe hjelp fra myndighetene. Der var det et stadig jag å søke penger, men de fikk da også kontakt med mange mennesker, og skolen ble godt kjent.

I Norge er han overrasket at myndighetene ikke støtter skolens arbeid mer enn de gjør. Dette er jo et rikt land med mange muligheter, og det skulle være en høy prioritet å hjelpe mennesker som trenger det. Han opplever det rart å måtte tigge penger for skolen her i Norge.

På den helsepedagogiske skolen i Oslo er det en gruppe elever som har vanskeligheter med å tilpasse seg et verdig live etter skolegang. De har ingen tilbud som egner seg fra myndighetene, og trenger en fortsettelse, helst preget av den antroposofiske impuls. De er ikke ferdig med ungdomstiden, selv om de er oppe i 19 og 20 års alderen. De kan ikke komme inn i arbeidslivet enda, men trenger å kombinere fortsatt skolegang og kunstneriske aktiviteter og med å lære praktiske ferdigheter. Egentlig har de behov for noe som ligner på Framskolen på Vallersund eller Grobunn på Hedemarken, men som er i Oslo området. De fleste av skolens elever bor hjemme, og Fernando opplever at foreldrene helst vil ha dem hjemme eller i nærheten en stund til. Selv om de bor hjemme har foreldrene ofte et behov for bistand og avlastning. Det som trenges er noe som kombinerer dagsenter, bolig, treningsplass og avlastingsplass. Etter et par år på et slikt sted vil elevene være bedre rustet til å finne frem til landsbyer eller andre alternativer.

Fortsetter på side 20

Dette har blitt tatt opp foreldremøter på skolen, men foreldrene har ikke så mye krefter til overs for å ta initiativet, selv om de føler at et slikt senter er et viktig behov. De støtter gjerne et slikt prosjekt, og vil engasjere seg når det kommer i gang. Fordi Verena har en Camphill bakgrunn, og det ikke er noe Camphill lignende virksomhet i Oslo området, er det naturlig å henvende seg til Landsbystiftelsen først. Det vil helt sikkert være veldig forskjellig fra den vanlige landsbyen, ikke minst fordi bylivet vanligvis krever at medarbeidere trenger en lønn istedenfor frivillig innsats. Det er viktig for Fernando at virksomheten blir gjennomsyret av den Camphill ånden som han kjenner til. Det beste ville sikkert være at det ble en del av Landsbystiftelsen, men Verena er villig til å sette opp en egen stiftelse skulle dette vise seg å være aktuelt.

Hun tenker at det ville vært fint å få til noe som inneholder dagsenter, avlastning for helger og uker, og verksteder som kan brukes i ferier og kanskje regelmessig av ungdom som enda går på Helsepedagogisk skole. Det må også være mulig å ha ungdom der i en lengre periode, noen dager, en helg, opp til ett par uker av gangen.

Et slikt senter krever profesjonelle folk til å drive stedet, både organisatorisk og kulturelt, folk som vet konkret hva som trengs til å sette noe slikt i gang. Den første oppgaven er å finne de riktige samarbeidspartnere og individer som vil engasjere seg.

Det ligger flere ideer i luften, men det avgjørende er om det kommer de riktige hjelpere. Som fergemannen sier i Goethes eventyr, med de riktige hjelpere kan man få utført mye.

*Det fins engler...
Foto: Dag Balavoine*

Å treffe store personligheter

Geir Legreid snakker om sin erfaring i helsepedagogikken

Tekst og foto JAN BANG

Geir Legreid overtok nylig ledelsen av Helgeseter, etter nesten 20 år på Rostadheimen. Landsbyliv traff ham i Bergen for en prat.

Geir Legreid er Bergenser, med en stor kjærlighet til byen. Han er født her, har vokst opp her, og har bodd her hele sitt liv og satser på å fortsette i Bergen. De første 8 år bodde han på Garnes, og bestefaren var venn av Edwin Nysæter, stifteren av Rostadheimen bofellesskap. Han husker at han deltok på sammenkomster i begynnelsen av 1970 årene, og hvordan han ble kjent med noen av beboerne der.

Senere flyttet foreldrene vekk til en annen del av Bergen, og han kom tilbake til Garnes mange år senere som 20 åring. Da studerte han informasjonsvitenskap på universitetet, men tre uker før siste eksamen i datautdanningen stilte han seg selv spørsmålet om dette var virkelig det han hadde som mål i livet. Svaret var et bevisst nei, og han trakk seg, dro til India og opplevde at verden ble mye større. Når han kom tilbake begynte han å studere sosiologi og fikk arbeid på Rostadheimen. Der ble han møtt med interesse og tillit, han kunne ikke tenke seg et bedre møte med en medarbeidergruppe. Det var gøy å jobbe med beboerne, og medarbeiderne brydde seg om ham, selv om han kom dit som naturviter, fylt med Darwinismen, uten noen forhold til den usynlige verden. Dette var noe som fort forandret seg, og etter opplevelsene i India, la han raskt merke til at antroposofenes åpne forhold til den usynlige verden var en grunnleggende kvalitet i det sosialterapeutiske arbeidet.

Etter nesten 20 år på Rostadheimen måtte Geir stille seg visse spørsmål. Var dette det han ville gjøre resten av sitt liv? Han kom opp mot 40 års alderen, og det var tid til å bedømme seg selv og sin retning i

livet. Dette var en prosess som tok to år, og blant annet en studietur til Granly, Grobunn og Solborg, og deltagelse på en seminarrekke med Lisbeth Kolmås.

Helgeseter er et mye større sted, med 30 krevende beboere, og 85 årsverk fordelt mellom 160 medarbeidere. Det er en stor utfordring å holde en høy kvalitet i alle disse menneskemøtene, men det er nettopp disse møtene som er den viktigste oppgaven.

Geir fortalte at han ble invitert til Rostadheimens Mikaelseiring forleden. Dette var 18. gang han var med, men første gang som gjest. Han opplevde det som å komme "hjem", og på veien tilbake etter festen følte han at en stor sol skinte i ham. Å treffe beboerne er å treffe store personligheter som er underveis i sin egen sjelelige utvikling.

Det har vært en rikdom å få lov til å arbeide med disse menneskene. Kontinuiteten i alle disse årene, innses Geir, har vært minst like viktig for ham selv, som det (forhåpentligvis) har vært for beboerne. Om karrieren på Helgeseter blir like lang gjenstår å se, men han har fått en flott mottakelse og trives veldig godt i sin nye jobb.

"Det er intet mindre enn en gave i livet mitt, å få anledning til å bidra til utvikling av et så flott sted som Helgeseter."

Ti-punkts program for europeiske utviklingshemmede

Mennesker med psykiske hemninger erfarer ofte å bli henvist til sidelinjen i dagens samfunn. De er ikke tatt på alvor, folk synes synd på dem, og ofte blir de behandlet uten respekt. Den voksende gatevold i samfunnet utgjør en særdeles trussel for dem. De blir reddet fordi vanlige mennesker ikke tar deres side.

Det var denne konklusjonen den 4. Europeiske Kultur Kongressen for utviklingshemmede kom til. Omkring 600 utviklingshemmede mennesker deltok, med 100 ledsagere, fra 20 Europeiske land, fra India og fra USA. Tittelen til kongressen var "Tidevannet snur" og ble holdt i World Forum Convention Centre i Den Haag i Nederland. Dette var en i en serie med kongresser: "Å Leve i Menneskemøte".

Eskil henter juletre.
Foto: Dag Balavoine

Deltakerne var ikke bare kritiske. De delte også positive eksempler på hvordan samfunnet integrerer dem og tar vare på dem. Som de uttrykket seg i en av konklusjonene, er det også opp til dem selv å involvere andre mennesker i hvordan de vil bo og fungere sammen.

Deltagerne i en arbeidsgruppe formulerte deres ønsker for den nærmeste fremtid i et ti-punkts program: Vi vil:

- Bli respektert og akseptert slik vi er.
- Ha valgfrihet når det gjelder hvordan vi skal leve, enten med venner i en beskyttet boenhet, eller i et åpent fellesskap.

- Ha støtte til å leve så selvstendig som mulig i anslutning til et fellesskap som vi kan falle tilbake på.
- Bli tatt alvorlig som individer – ikke som et menneske med et handikapp.
- At menneskene er interessert i oss.
- Bestemme vårt eget tempo, ikke hele tiden bli satt under press.
- Kunne gå på kurs for å utvikle ferdigheter som er viktige for vår selvstendighet og for våre muligheter i samfunnet.
- At barn uten handikapp, fra tidlig alder har kontakt med mennesker med handikapp, slik at de bedre kan forstå oss.
- Få lov til å bevise at også vi kan yde et bidrag til fellesskapets samliv.
- At vår plass i samfunnet blir beskyttet slik at vi ikke blir utestengt eller fordrevet og at vårt bidrag blir bedømt ut fra innsatsen og ikke bare ut fra resultatet.

Kongressen var organisert av en Europeisk prosjektgruppe "Living in the Encounter", hvor frivillige, kongress deltakere og familiemedlemmer arbeider sammen, og av "The European Cooperation in Anthroposophical Curative Education and Social Therapy" (ECCE). ECCEs mål er å formidle et positivt bilde av mennesker med utviklingshemninger og å forbedre deres sosiale muligheter og den veiledning de får til dette. Den neste kongressen, trolig i 2011, vil undersøke hvor nært disse målene samfunnet har kommet.

MER INFORMASJON:
Bernard Heldt,
secretary general ECCE:
Tel: 0031 65 020 4989
E-post: b.heldt@ecce.eu

Thomas Kraus, «Living in the encounter»:
Tel: 0049 3 0809 92412,
E-post: kongress@in-der-begegnung-leben.eu

Oversatt av Jan Bang og
Frode Nilstun

Lars Hektoen i samtale med nobelprisvinner Mohammad Yunus.
Foto: Borgny Berglund.

Fra bærekraftige prosjekter til en bærekraftig bank

En samtale med Cultura Bank

Vi har hørt mye det siste om en finanskrisen der ute i verden. Island har det visst helt forferdelig, banker vakler i både USA og i Europa, og folk er engstelige for hus, for sine jobber og for sine sparepenger. Landsbyliv tok en tur innom Cultura Bank for å finne ut hvordan de tok denne krisen. Cultura har et sterkt forhold til Landsbystiftelsen. Den er ikke bare "vår bank" for mange av oss, hele ideen ble drøftet på Vidaråsen Landsby en lang stund i forveien, særlig fordi landsbyen hadde invitert foredragsholdere fra utlandet med erfaring i antroposofisk bankvirksomhet.

Lars Hektoen er nå daglig leder for banken og det var naturlig å stille ham spørsmålet, "Hvordan går det med Cultura i dag?"

– Det vi ser i dag er resultatene av at folk i oppgangstider låner penger til investeringer som i ettertid minker i verdi. Dette skjer av og til, den største krisen var vel for 75 år siden, og for mindre enn 20 år siden måtte staten sette inn med en redningsaksjon for å bevare stabiliteten. Dette er en naturlig følge av den økonomien som opererer i dag hvor folk låner penger til spekulasjon og håper på prisstigning, dette er finansøkonomiens krampetrekninger.

Fortsetter på side 22

– Hvorfor er det annerledes med Cultura?

– Vi prøver å være på utsiden av spekulasjonsøkonomien. Vi er nøkterne når vi låner ut penger. Noen syns det er kjedelig, men det viser seg å være bærekraftig i det lange løp. Selv om vi avviser noen idealister, prøver vi å skape et samarbeid, og oppfordrer individer til å danne en interessegruppe rundt sine prosjekter. Dette er kanskje assosiasjonstanken som kommer til uttrykk, noe som Rudolf Steiner oppfordret til.

Han mente at det var behov for et samarbeid mellom de som produserer, de som handlet varene videre og de som brukte varene, og at et slikt samarbeid ville skape en stabil og rettferdig økonomi.

– I gamle dager var pengene og bankenes lånevirkosomhet basert på gull. Hvor er gullet i Culturas bankhvelv?

– Vårt fundament er de virksomhetene som vi har lånt penger til. Vi oppfordrer ikke våre kunder til å ta

ut for store lån. Ved å investere i bærekraftige prosjekter blir vi en bærekraftig bank. Vi investerer i ting som mennesker trenger, det er nøkelen til å overleve.

Cultura Bank er for øvrig i ferd med å åpne et kontor med en stedlig representant i Trondheim, for å støtte og utvide de mange prosjekter som de har nord for Dovre.

Lars Hektoen var i samtale med Jan Bang

Harduf – en antroposofisk kibbutz i Israel

Blant alle de 270 kibbutz landsbyer i Israel er Harduf den eneste som er 100% antroposofisk inspirert.

Tekst og foto JAN BANG

I løpet av 1980 årene forandret den seg fra et kollektiv til en mer privatisert landsby, hvor hvert medlem ble ansvarlig for sin egen inntekt og

økonomi. Dette betyr ikke at kapitalismen ble akseptert som forbilde, heller at en form for sosialisme erstattet den «urkommunistiske» samfunnsformen som var basis for hele kibbutz-bevegelsen. Denne nye formen ga folk på Harduf anledningen til å iverksette en rekke virksomheter, en Steinerskole, restaurant, butikker, Israels største biologisk (stort sett biodynamisk) mat firma, og flere andre inkludert to bokollektiver for mennesker som trenger hjelp i livet, en for de yngre og en for voksne.

Vi fikk omvisningen av Ruben Shalev som sammen med sin kone Rina hadde tilbrakt noen år på Camphill Mount Grange i Nord Irland. Det var helt tydelig at Camphill opplevelsen preget deres arbeid og sto som en inspirasjon for dem, selv om Harduf ikke er tilknyttet Camphill nettverket.

Ruben og Rina fungerte som husforeldre for bo kollektivet for de yngre, 7 til 15 åringer med vanskelige sosiale familieforhold. Da vi var på besøk var de alle på frihjelg hjemme

hos sine familier, men selv om det var stille og nærmest tomt i huset, var det tydelig at hvem som helst fra Camphill ville føle seg hjemme her. Aktivitetssenteret fungerte stort sett som en skole for dem, med klasseromsværelser, sløydsal, keramikkverksted og sal hvor de kunne fremføre både eurytmi og andre forestillinger.

De voksne bodde i et annet hus, og dette minnet mer om våre steder her i Norge, hvor de yngre går gjennom helsepedagogiske skoletilbud. Mange av landsbyboerne på Harduf arbeidet i det store biodynamiske gartneriet, hvor de dyrket mat til seg selv og til salg. Økonomien var helt avhengig av deres arbeidskraft, og de fikk til gjengjeld et arbeid fylt av mening og verdighet. Et fremragende

eksempel på en flott sammenkobling av resurser og behov.

Det inntrykket vi fikk av Harduf var at dette ikke var en landsby i den samme forstand som Vidaråsen, men et stort og variert samfunn. Her var det mange virksomheter, og et mangfold av arbeid. Mens vi gikk rundt traff vi bønder og gartnere, forretningsfolk og kunstnere. I sentrum var det et lite supermarked og en grønnsaksbutikk, salgslokaler for pottemaker og gullsmid. Litt lengre borte lå det et antroposofisk terapiserter, ikke langt fra prakthagen, som duftet av forskjellige urter i solsteken, og hvor 'Flow Forms' anlegget lindret den høye sommervarmen. En Goethianistisk arkitektur stil preget hele stedet, og særlig de nyere bygninger imponerte med sine organiske former.

En fin tur til Russland og St. Petersburg

Christine, Egil og jeg reiste til Ølen med bil. Derfra tok vi båten til Bergen, så kjørte vi over Hardangervidda i pent vær til Oslo, der vi skulle overnatte. Neste morgen måtte vi stå opp veldig tidlig fordi vi måtte rekke båten fra Stockholm til Helsingfors.

Tekst ROY VICTOR HANSEN
Foto BORGNY BERGLUND

Båten het Siljaline. Når vi skulle gå om bord, ble alle tatt bildet av på grunn av sikkerheten. Jeg hadde enmannslugar med vindu, og jeg så øyer og masse skog, grantrær og noen bjørk. Sjøen var rolig. Vi måtte vente på bussen i Finland og kjørte et stykke til vi nærmet oss russlandsgrensen.

Så kom vi Russland og fikk stempel i passet. Det var første gang jeg var i Russland. Så endelig etter mye

venting kunne vi kjøre mot St. Petersburg. Det var ikke langt, ca. 2 timer. Vi ankom om kvelden, så vi så bare hotellet første dagen. Neste dag så vi på en gammel kirke, der var masse gull og bilder i taket.

Så gikk vi for å spise og der fikk vi suppe. Rødbetsuppe, som de kaller Borsj er veldig vanlig. Vi tok båttur der og jeg fikk prøve å spille balalaika og danset med flere av de som underholdt.

En av dagene så jeg en gul kirke med et langt tårn, en av de høyeste tror jeg og inni kirken var det noen kister. Der var det også masse gull og mange fine ting.

Den tredje dagen besøkte vi Vinterpalasset, Peter den store sin residens. Vi måtte stå i en lang kø. De solgte soldathatter, bøker og gammeldagse penger som vi kunne kjøpe. Jeg kjøpte 2 hatter og forskjellige bøker om kirkene og vinterpalasset. Inne i palasset var det bildet av Romanov familien, bord som var dekket og kunst fra hele verden, og vi måtte ha på oss plastposer på skoene for å beskytte de fine gulvene som var i marmor. Ellers var det flotte vannfontener.

I Russland så jeg påfugl, hane og ekorn. Jeg har kost meg skikkelig på denne turen og jeg anbefaler andre også å ta denne veldig fine reisen til Russland.

Roy Victor Hansen bor på Hogganvik Landsby når han ikke er i Russland

Bortenfor anstalt og ensomhet

Kan Camphill-landsbyene være noe for deg?

Camphill-landsbyene er integrerte levetilfelleskap der mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med gode hjelpere i en levende og aktiv landsby.

I arbeidstiden er alle sysselsatt med landsbyens mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker. Arbeidet gir livsnære erfaringer og dekker reelle behov i landsbyen. Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø.

I landsbyene pleies det et variert kulturliv med teateroppføringer, sang, musikk, høytidsfeiring og utflukter.

For deg med spesielle behov gir landsbyen en trygg hverdag sammen med likesinnede. Her får du utvikle dine evner og muligheter gjennom daglig

arbeidstrening og opplæring, og i det sosiale og kulturelle liv.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt en treårig yrkesveiledende utdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill er landsdekkende og eies av Camphill landsbystiftelse som driver 6 landsbyer i Norge; 3 i Trøndelag, 1 på Vestlandet og 2 på Østlandet.

Er du interessert? Ta kontakt:
Dialogos – Ressursenter for Sivile Initiativer
Holbergs pl. 4, 0166 Oslo
Telefon 21 69 77 70
Telefax 21 69 77 75
Epost: post@camphill.no

www.camphill.no

Adventstanker

Ventetid. Hva er det vi venter på? Hva betyr det at vi hvert år venter og håper på en fornyelse av Guds barnets fødsel?

Tekst ARILD SMEBY
Foto DAG BALAVOINE

Egentlig tilbringer vi nesten hele livet med å vente med glede eller frykt på noe som skal komme. Foreldre venter på at deres barn skal bli født, lære å gå og snakke og når det først er oppnådd må de ommøblere hele huset for at deres håpefulle ikke skal få tak i ting som ikke skal ødelegges. Senere må de passe på å ikke snakke om ting i barnas påhør som de ikke vil at naboer og venner skal få høre. Barn venter på å begynne på skolen og når de kommer dit er det helt annerledes enn de hadde trodd og for mange begynnelsen på store skuffelser. Senere ser de fram mot puberteten som inngangsbilletten til den forjettede ungdomstiden.

Når den inntreffer må de leve med det de finner ut om seg selv for resten av livet.

I vår tid er det vel opplevelsen av ensomhet og isolasjon som er utfordringen de fleste må kjempe med. Så kommer forventningene eller frykten for voksenalder og ansvar og for oss eldre virker det som om de unge opplever livet som noe mer og mer uforståelig og bisart, særlig på grunnlag av de eldres erfaringer. Spørsmålene melder seg; er det riktig eller bra for meg å ta på meg en forpliktelse eller binde meg til noen.

Lengselen etter å få barn er der, men skal man våge det i vår uforutsigbare tid eller passer det sammen med min egen jakt på å finne meg selv?

Så en vakker dag oppdager man at arbeidslivet snart er over og man ser fram til pensjonsalderen og alt man da skal få tid til. Mange finner ut at de blir innhentet av skjebnen med omstillingsvansker, forlite penger til å gjøre det de hadde hatt lyst til lenge eller sykdom og død eller angst for å komme på pleiehjem. Tilslutt må man spørre seg selv, hva har jeg forsømt å gjøre i livet og hvor og hvordan skal jeg begraves.

Altså grå og begredelige framtidsutsikter som kanskje ikke er møyen verd.

Hvor kommer så håpet inn? Ventetiden kan bli veldig utfordrende. Undertegnede ble engang veldig begeistret for den gamle russiske adventstradisjonen med å tenne 4 lys på første adventssøndag 3 på neste, så 2 og så 1 på den fjerde søndagen. En gang bodde vi slik at dette kunne prøves ut. Første søndagen gikk fint. Den andre følte rar, den tredje ble nesten uhyggelig, og innen den fjerde søndagen kom ble det tiltagende mørket så uutholdelig at vi måtte stoppe prosessen.

Det tok meg lang tid å finne ut hva som skjedde og jeg tror at dette ytre symbolet som fulgte med og forsterket det ytre høst- og vintermørket virket så forstemmende at vi ikke holdt det ut.

Vi var uforberedt på våre egne reaksjoner.

November er ikke bare forgjengeren til adventsmåneden desember. Den er også en tid hvor det ofte skjer store ulykker, mer så enn i resten av året. Det er også de dødes måned. De dødes verden kommer oss nær, lyset forsvinner og i mine år i Camp-hill har det alltid vært måneden med de store menneskelige prøvelsene. Når så adventstiden kommer, hva er det vi gjør når vi tenner først ett og så to, så tre og tilslutt fire lys før vi tilslutt lar juletreet lyse opp som et symbol på at guds barnet igjen er født i oss?

Jeg tror det setter noe imot det ytre mørket som senker seg over oss og kan trykke oss ned. Ved å tenne først ett lys og så ett til og ett til og enda ett, gjør vi noe vi må gjøre hele livet, slik at vi kan heve oss over motviljen og mørket i oss selv og motstanden som verden og våre medmennesker presenterer oss med.

Livet var vel alltid en ventetid, men tidligere var det mer forutsigbart og forutbestemt selv om det for de aller flestes vedkommende var mye hardere (eller kanskje nettopp derfor). Den største utfordringen var å skaffe familien tak over hodet og brød på bordet. Som jo må sies å være en klar og meningsfylt oppgave.

En klok mann fortalte meg tidligere i år at forskjellen også ligger på et annet plan. Før var oppgaver noe vi tok på oss eller fikk oss pålagt. For oppgavens skyld måtte man leve sånn eller slik. Det var livet. På grunn av mine oppgaver måtte også andre mennesker innordne seg. Og ikke helt ukjent, kunne man stå bak viktige oppgaver og legalt tyrannisere omverdenen.

De samme tingene må riktig nok gjøres, men i dag ER JEG oppgaven. Altså i likhet med samvittigheten har oppgaven blitt noe indre, noe helt personlig. Det som skal gjøres, forandrer seg vel ikke. Det er vår holdning til oppgaven som må forandre seg.

Man kan jo spørre seg, er det dette vi støter mot når vi uten hjelp av årsløpets rytmer i arbeidet vårt, gjør livet til en eneste oppkavet ventetid. Vi haster av gårde i håpet om å finne oss selv. Vi håper på selvrealisering ved stadig å bytte jobber og for å

klatre på karrierestigen, eller ved å håpe at den neste partneren skal gi meg noe mer og bedre. Ved å fikse på fasaden kan jeg kanskje få enda en sjanse.

Dette er jo i vår tid, heldigvis, den enkeltes individuelle valg som vi andre ikke har noen rett til å bedømme for andre enn oss selv. Eller er dette at jeg er oppgaven en utfordring til å tenne lysene som står imot det ytre mørket og holder håpet oppe i motgang og ventetid slik at man kan si, hvis jeg er oppgaven så har alt det som har skjedd meg, selv om det er forårsaket av andre, på godt og vondt blitt mitt ansvar, min oppgave. Jeg kan skylde på andre så mye jeg vil, men det er jeg som må gjøre noe med det. Kanskje vi da ved ventetidens slutt kan si at all den motbøren og uretten som har skjedd meg i livet, måtte skje for at jeg skulle finne meg selv. Kanskje vi da kan bli takknemmelige for det som har skjedd og si med Andre Bjerkes ord:

Amor Fati Elsk din Skjebne

Ikke som en Cæsar gjorde
Skal du med et sverd bevæbne
Deg mot verden, men med ordet:
Amor Fati – elsk din skjebne

Denne formel skal du fatte
Som din sterkeste befrier:
Du har valgt din sti i krattet,
Ikke sjel mot andre stier

Også smerten er din tjener.
Lammet sønderknust, elendig
Ser du at den gjenforener
Deg med det som er nødvendig.

Også fallet, også sviket
Hjelper deg som dine venner.
Dine nederlag er rike
Gaver, lagt i dine hender.

Engang skal du, tilfredsstillt
Av å bli din skjebne verdig,
Vite: Dette har jeg villet.
Alt som skjer meg, skjer rettfærdig.

Si da, når din levedledes
grønne skog er gjennomvandret:
Intet vil jeg annerledes,
Intet ønsker jeg forandret.

Hvordan kan man overleve i en verden full av katastrofe?

Nesten daglig blir vi minnet om lidelse et eller annet sted på denne vakre jord. Hva skal jeg med denne informasjon? Når jeg først er gjort oppmerksom på en lidelse, er jeg også medansvarlig, hvis jeg ikke gjør noe med det. Og hva kan jeg gjøre som lindrer? Vi kan jo ikke alle dra til de steder hvor mennesker lider.

En fransk nonne ønsket engang å reise ut til India og arbeide for Mor Teresa. Før hun fikk reise ut, måtte hun finne et menneske i Frankrike som ikke var i stand til å yte noe for samfunnet, et menneske som lå stille i sin seng, mer eller mindre urørlig. Nonnen skulle nu gi dette menneske i oppdrag å tenke og be for henne, når hun som nonne arbeidet med Moder Teresa i India. Og nonnen selv hadde som oppgave å berette om sitt arbeid med Moder Teresa for dette menneske som ikke kunne dra ut i verden.

Når en katastrofe i dag rammer, hører vi om all lidelsen. La da våre tanker og bønner rettes mot de men-

nesker som arbeider der for å lindre nød, slik at de kan få ennå mer kraft til å hjelpe. Hvis det handler om en krigssituasjon, la da ikke tankene gå til krigen og de utøvende.

Våre tanker og bønner er næring for mennesker. La derfor dine tanker gå til de hjelpere som forsøker å lindre katastrofen. Våre tanker og bønner kan utrette under i denne verden.

Hvis du bare tenker på lidelsen og den elendighet den bringer med seg, gir du den ennå mer næring. Hvis du derimot tenker på dem som lindrer lidelse og på alt det de utretter, gir du din kraft til dem og deres arbeid.

Du skal ikke fornekte krigen og elendigheten, men du har valgt å gjøre noe positivt ut av det, der hvor du er.

Det er ikke dermed sagt, at du ikke skal gi penger eller andre gaver hvor det er nødvendig, men selv om noen av oss ikke har så mye goder, har vi allikevel alle uendelig mye å gi.

Vennlig hilsen Ole Vestergaard

De Gode Hjelperne

Vi leser i bladet Psykisk Helse, og der står det mye godt. Vi anbefaler sterkt at våre lesere tar seg tid med dette tidskriftet, som har innlegg fra mennesker som opplever vanskeligheter i livet, og fra myndighetene som hjelper dem. (www.bladet.psykiskhelse.no). I utgave 4/2008 fant vi det følgende, skrevet av Mette Kammen, generalsekretær i Mental Helse Norge. *Red.*

Vi er i siste året av Opptappingsplanen, og det er gjort en stor innsats for å øke ressursene både til psykisk helsearbeid i kommunene og til spesialisthelsetjenesten. Dessverre er vi kommet altfor kort når det gjelder å stille krav til kvaliteten i tilbudet som gis. Dette avspeiles i avisdebattene hvor enhver kritikk av behandlingstilbudet besvares med et rop om mer ressurser her eller der. Debatten rommer svært lite refleksjon over utformingen av tilbudet, graden av samhandlingen i tjenestetilbudet rundt den enkelte og brukererfaringene.

Heldigvis finnes det også mange eksempler på helsepersonell som

møter den enkelte som et kompetent, innsiktsfullt menneske som er spesialist på sitt liv. Og som fokuserer på ressurser og mestring i stedet for sykdom og justering av avvik.

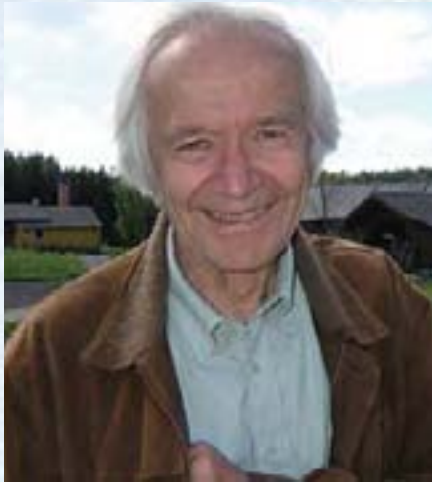
Jeg skulle ønske vi kunne fortelle flere historier om de gode helperne som møter den enkelte med respekt og nysgjerrighet. Det er helsepersonell som i alt sitt virke har en helhetlig tilnærming til det enkelte menneske, og vet at det er summen av levd liv, nettverk, økonomi, bolig og en meningsfull hverdag som har betydning for en god psykisk helse. Jeg skulle ønske at ledere i helsevesen, politikere og journalister kunne bruke disse historiene og snakke mer om kvaliteten i tilbudet.

Veien til god kvalitet i det psykiske helsetilbudet handler ikke først og fremst om presise diagnoseverktøy, behandlingsmanualer og den "rette" behandlingen. Det handler om kreativ samhandling på tvers av profesjoner i hjelpeapparatet, en evne til dialog og troen på det enkelte menneskes ressurser og muligheter til å mestre eget liv.

Mette Kammen, Psykisk Helse 4/2008

Det er nok flere av våre lesere som har feiret 100 år med antroposofi i Norge denne høsten. Her dekker vi noen av de begivenhetene. Det var en mangfoldig feiring, med utgivelse av bøker, gatemarkedi Oslo, forestillinger, fremvisninger, treff og møter. Geir Legreid beskriver hvordan det var å oppleve flere antroposofiske virksomheter som stilte ut sitt arbeid på gaten i Oslo. Janchen Myrvang og Monica Nicolaisdatter Haugan fra Hogganvik og folk fra Det økologiske Hus forteller om reisen over fjellet for å delta i feiringen i Oslo. Tilslutt anmelder vi en av bøkene som ble utgitt i denne anledningen. Nils Christies innlegg på Sentrumsscenen er et fint sted å begynne. Han kom på scenen etter at Vidaråsen hadde hatt sin strålende forestilling med musikk, sang og dikt.

Landsbyboere som lærere

Jeg har vært en slags lærer gjennom hele mitt liv. Og jeg vet med meg selv: Hvor jeg har lært å være lærer, og også forfatter, det er i landsbyene, det er i Vidaråsen, Hogganvik og alle de andre. Og det er av menneskene som bor der.

Tekst NILS CHRISTIE
Foto BORGNY BERGLUND

Og hva lærer man der?

Man lærer å være nær til de andre. Noen har ikke ord, eller bare få. Men man snakker jo med hele kroppen. Man må se for å kunne høre, og bli sett for å høres. Og så lærer man å bli glad i de små ord, og sky de store. Etter hvert er jeg kommet til at jeg ikke vet noe av betydning som ikke kan sies med de helt alminnelige hverdagslige ord.

Dessuten er de store ordene ofte som skadeord å regne.

Jeg minnes Per, litt stor og tung. Tekannen stod hos ham. Jeg var ny

på stedet, og trodde jeg skulle hjelpe, men ble diskret hindret. Vi var vel 10-12 mennesker ved kveldsmåltidet. Per tok kannen, gikk fra plass til plass rundt bordet og skjenket til alle. Ikke en dråpe gikk til spille. Administrativt hørte visst Per hjemme åndssvakeomsorgen. Dessuten var han blind.

Livet i landsbyene er organisert slik at de store ordene ikke duger. Diagnoser kleber, akkurat som skolekarakterer kan klebe. Man kan komme til å tro at den annen er det som diagnosen eller karakterene sier. Man kan komme til å tro det om seg selv.

Jeg ble ordfattig av å bo landsbyen.

Og så lærte jeg en ting til: Med færre ord må man gå rett til hovedsaken. Jeg skulle holde foredrag for landsbyfolket om rettferdighet. I akademisk liv er man overtrent til langsomt å snirkle seg fram, med innledende henvisninger til alle som har ment noe om saken. Det gikk mot katastrofe, inntil Tom reiste seg og forlangte der og da å få vite hva jeg mente var rettferdig. Så fikk vi en fin diskusjon om hvem som først skulle reddes om båten sank.

Jeg må visst innrømme at jeg synes det kan være tungt å forsøke å lese Steiners skrifter. Men man kan lese ham gjennom hva han har inspirert andre til å gjøre. Skolene og landsbyene, for eksempel. På Steiners frukter blir man glad i mannen.

En Suksess for Samarbeidsånden

Lørdag 20. september samlet det antroposofiske miljøet i Norge felles krefter og bidro til en av de største og mest varierte samlinger av antroposofiske initiativ som har vært arrangert i Norge.

Tekst GEIR LEGREID

Anledningen var 100-årsmarkering av Rudolf Steiner sin første foredragsreise til Norge, og markeringen fant sted på Rådhusplassen i Oslo. Markeringen var en blanding av informasjonsstands og boder med salg av produkter, samt aktiviteter som hyttebygging for barn, lefsebaking, og skuespill. Ikke uventet var arrangementet dominert av en rekke skoler med lærere og elever som viste spenning i pedagogikk og innhold på ulike alderstrinn.

I gråvær med spredt solskinn sto jeg og Gunn Kjersti og representerte Helgeseter og de sosialterapeutiske virksomhetene sammen med Granly og Rostadheimen. Tett rundt oss var Camphill, Norsk Forbund, arkitektgrupper, organisasjonskonsulenter, medarbeidere fra biodynamiske gårdsbruk, bokforlag, Rudolf Steinerhøyskolen, Steinerskoleforbundet, og andre bidragsyttere.

Arrangementet var bra gjennomført, men spørsmålet om våre tilbud har nådd ut til flere enn dem som i utgangspunktet er interessert i vårt antroposofiske arbeid, er jeg mer i tvil om. Det var få direkte henvendelser fra forbipasserende, og media var lite synlig. Men interessen var stor blant beboere, elever, medarbeidere og pårørende i virksomhetene. Slik sett var arrangementet mer en suksess for samarbeidsånden, og som møteplass. Slike arenaer skal ikke undervurderes, og vi bør støtte lignende forsøk på å skape møter mellom mennesker i virksomhetene. Det tror jeg styrker vår felles identitet, noe som er viktig for de som sliter med drift eller ønsker å starte nye initiativ.

Geir Legreid er daglig leder på Helgeseter.

Camphill Rotvoll deltok i markeringen!

På vår del av den kunstneriske utstillingen på Rådhusplassen kunne publikummet lese fra oppslaget for Det Økologiske Hus:

”Vi arbeider ut fra et antroposofisk, holistisk menneskebilde. Dette kommer til uttrykk i arbeidslivet i individets egenutvikling, i et fullt integrert sosialt liv og en verdig tilpasset arbeidssituasjon.” Dette er det ideale mål vi streber for i vårt arbeid sammen med våre medansatte. Bak denne enkle formuleringen ligger hva Steiner utviklet som et arketypisk bilde av samfunnsmennesket, som vi kanskje kan forstå i vår egen arbeidsskapende situasjon på følgende måte:

- Utviklingen av ens eget åndsvesen; sin egen indre personlige skaperkraft.
- Utviklingen av trygghet, gjensidighet og indre likevekt i det sosiale liv.
- Å føle seg stolt og bevisst av, gjennom ens arbeide, å bidra til andre menneskers behov.

Jaja, hva gikk da for seg med de som dro fra Trondheim?

Borghild Bromstad og Cecilie Moxnes forteller:

Vi kjørte nedover gjennom Østerdalen. Stefan skulle snart ta førerprøven, og trengte å øve seg så han og Erlend skifta om kjøringa.

Cecilie og Borghild fra Det Økologiske Hus på stand i Oslo. Foto: Erlend Havneraas

Etter en 10 timers tur kom vi til Rådhusplassen hvor de holdt på å sette opp bodene på markedsplassen mellom Rådhuset og Fredssenteret, den gamle Vestbanestasjonen. Vi slapp å hjelpe da vi hadde reist så langt.

Vi fant vår bed and breakfast på Solveigs Pensjonat langt oppi Tåslenia. Vi hadde bestilt 4 rom, men Cecilie og Borghild måtte dele. Middagen var på Tåsensenteret, og Borghild hadde en slags rett i en konvolutt!

På selve dagen sto vi tidlig opp, hadde frokost med kakao, og dro ned til Rådhusplassen. Mens Erlend parkerte bussen bak festningen satte vi

andre opp utstillingen vår. Vi hadde rabarbra-, plomme og solbærsaft til salgs og stilte ut våre syltetøy og drikkevarer. Vi manglet eplesaft, men i nabotellet fant vi epleprodusenten vår fra Telemark som faktisk solgte saft som vi hadde presset!

Vår hovedattraksjon var varm solbærsaft fra en stor varmekjele som kom godt med på denne kalde morgenen, og den solgte vi trutt av hele resten av dagen. Ja, det var faktisk så kaldt at jentene måtte dra tilbake til Solveigs for å hente varme klær!

Både Cecilie og Borghild solgte, og trengte bare sporadisk hjelp med de større sedlene. Vi hadde også med brosjyrer fra Det Økologiske Hus som vi delte ut til publikum. En av våre nærmeste naboer var teltet til Vidaråsen. De hadde fine varer, blant annet urtesalt og urtete i plastposer. Det var spesielt artig å se gamle venner fra Solborg, Vidaråsen, Hogganvik og de andre stedene. Cato Schjøtz var der og solgte bøker, og Johannes Herzberg kom forbi, ung og nysgjerrig!

Det var flotte utstillinger fra skoler og barnehager; vi kunne høre på eventyr; danse, se på dragespill og høre på musikantene fra Hogganvik. Været var snilt med oss, og det varmet opp etter hvert. Hver for oss kunne vi ta fri fra butikkvirksomheten og vandre rundt for å se på alt som foregikk. **Fortsetter på side 28**

Saftfristelser.
Foto:
Erlend Havneraas

Borghild møtte en venninne fra Drammen som hun hadde lunsj med. Stefan og Erlend gikk til Burger King for å få oppleve hvordan den andre del av menneskeheten ernærer seg! Ellers gikk det en stadig strøm av fortreffelige vår-ruller fra en travel kokk til oss.

Vi avsluttet i sekstiden, ryddet opp og sa adjø til folk og dro til Grønland for å finne noe spennende å spise. Borghild syntes det var mange innvandrere der, og maten var god! Hun spiste en pizzalik greie. Og Cecilie hadde kylling. Etterpå hadde vi dessert på Tåsensenteret. På veien dit kjørte vi oss bort! Stefan sa "kjør mot Sinsen", og Erlend sa "nei, det er motsatt retning". Så vi kjøre rundt hele Oslo igjen før vi fikk lagt oss etter en lang dag.

Søndag kjørte vi ut gjennom en kald og tåkelagt hovedstad. Tåken lettet ikke før vi var godt forbi Lillestrøm. Vi hadde lunsj i Østerdalen og stoppet i Alvdal, hvor Borghild gjerne ville se Aukrust-museet. Der var det mye rart, og en maskin med blinkende lys som etter mye risting hostet ut en sjokoladeplate! Vi kunne se bilder fra hans kunstnerkarriere og originaltegninger av mange kjente og kjære originaler, slike som Reodor Felgen og Bror Min.

Vi kjørte Borghild hjem til hennes familie, hun skulle på bursdag. Men vi andre avsluttet turen med pizza på Tyholtårnet, en fin plass for å la tankene løpe fritt om en begivenhetsrik og, som alle var enig i, en fin tur.

Erlend Havneraas forteller:

Det var en lang og innholdsrik dag, fylt med fine opplevelser, glade og fornøyde mennesker, møter med gamle og nye venner, det var en entusiasme og positivitet som var veldig inspirerende. Vi opplevde at vi bærer et ansvar sammen med alle de som begeistres av og forplikter seg til de store oppgaver som Steiner muliggjorde gjennom sine besøk til den spede nasjonen Norge i 1908. Og våre beboere sto i midten av markeringen, store i sin begeistring og store som skjebnebærere.

Fra gjengen på Det Økologiske Hus Borghild Bromstad, Cecilie Moxnes og Erlend Havneraas arbeider i Det Økologiske Hus og Stefan Bouwmeester er gartneren på Kristoffertunet.

Med dansemusikk i bagasjen – Hogganvik orkester på tur

Før vi reiste til Oslo, øvde vi på å spille de stykkene vi skulle framføre. Vi hadde også med oss dansemusikk i "bagasjen" og vår alles kjære danselærer, tante Reidunn.

Tekst JANCHEN MYRVANG og MONICA NICOLAISDATTER HAUGAN
Foto ERLEND HAVNERAAS

Vi tok bussen over Haukelifjell til Oslo, og losjerte oss inn på Bondeheimen, Oslo sitt litterære hotell. Blant annet står det et nydelig dikt av Olav H. Hauge på dørmatten; "Det er den draumen me ber på." Og dette ble en drømmetur; Frokosten på hotellet var veldig rikelig og god. Nå hadde vi krefter nok til å trille alle instrumentene våre ned til Rådhusplassen.

Der nede var det sol og litt vind og mange boder. Det hele var laget som en intim markeds plass, der de solgte dokker, saft, ost, bøker, ringer og mye mer. Vi opplevde først et storslått Michaelispill med steinerskoleelever. Klokken 1230 var det vår tur til å spille. Vi satt i en halvsirkel, mens noen av oss danset. Musikken vi spilte var kjente norske sanger og dansemusikk fra Balkan. Det var etter hvert mange mennesker som kom for å høre, men og for å danse.

Vi spilte også seinere på ettermiddagen.

Et spesielt rørende øyeblikk var det da Johannes Hertzberg dukket opp. Vi ble også veldig glade for å se igjen vår kjære eurytmilærer Ingrid Fraser, Anna Rosa og Arild og Matthew Menzoni som bodde på Hogganvik tidligere.

Om kvelden gikk vi alle ut og spiste deilig pizza. Søndag var det tur dag; vi delte oss i små grupper, der noen besøkte Vigelandsparken, andre Slottet, mens jeg gikk med Christine til operaen. Det var hvit, magisk tåke rundt operaen; den så ut som et isslott. Det var en stor bokfestival der med mange kjente forfattere.

Så måtte vi samle oss for å gå ned til bussen som brakte oss trygt hjem over fjellet. Takk til alle dere som gjorde denne turen mulig og særlig de som ble igjen for å melke!

Vi håper at er slik markering av antroposofi i Norge kan gjenta seg hvert år.

Janchen Myrvang og Monica Nicolaisdatter Haugan bor på Hogganvik Landsby.

Nytt syn på Tregreningen

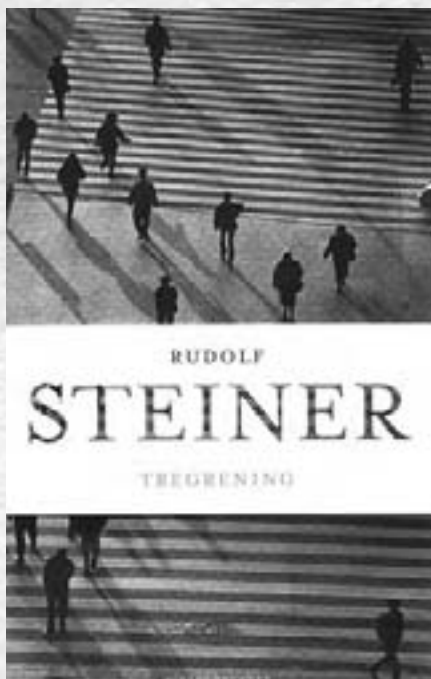
Anmeldelse av den nye oversettelsen av Rudolf Steiners bok «Tregrening», utgitt av Vidarforlaget 2008. Boken er oversatt av Petter Normann Waage.

Bokanmeldelse JAN BANG

Noen år siden var jeg med i en studiesirkel hvor vi tok opp Rudolf Steiners ideer om tregreningen, og brukte som studiematerial en gammel oversettelse av hans bok "Kjernepunktene i de sosiale spørsmål". Jeg husker en kommentar godt, at det var ikke rart at han ikke fikk gjennomslag for sine ideer, siden teksten var så vanskelig å forstå!

Ideen om tregreningen var Steiners respons til det han kalte "katastrofen" og det vi kaller for første verdenskrig. Mot slutten av krigen var det klart for de fleste at det måtte bli en omorganisering av Europas stater når freden kom, og de fleste var nok enige at det måtte gjøres på en slik måte at en gjentakelse av denne krigen ikke skulle skje. Alle kom trekende med ulike forslag, men det viste seg at Woodrow Wilson, daværende amerikanske president, fikk de fleste med seg på å bruke nasjonalismen som utgangspunkt, noe som bidro sterkt til at den første "katastrofen" ble gjentatt 20 år senere med den andre verdenskrig, og at det ulmer fortsatt konflikter i Balkan som blaffer opp fra tid til annen.

Steiner kom med en helt annen analyse av samfunnet, med forslag på hvordan dette kunne brukes til å bygge opp et nytt Europa. Det var sikkert urettferdig å skyldte på dårlig oversettelse av hans formulering i den studiegruppen jeg nevnte i innledningen. Det var mange som støttet ham, og i Skandinavia ble det opprettet studiegrupper og det kom ut tidskrifter rundt tema. Men historiens elv fløt i en annen retning, Steiner trakk seg fra politikken etter å ha bli

truet på livet, og engasjerte seg for å realisere den første Steinerskole, og satt i gang den største og viktigste alternative skolebevegelse som i dag finnes i verden.

Denne nye oversettelsen av grunnteksten til tregreningen ideen, foretatt av Petter Normann Waage i anledning 100 års markeringen, er en av de beste oversettelsene jeg noen gang har lest av Steiners verk. Så bra, så moderne i stil og ånd, at jeg flere ganger måtte slå frem og tilbake i boken for å konstatere at dette var oversettelsen og ikke Waages kommentarer. Jeg har alltid slitt med Steiners tekster. Jeg har funnet dem vanskelige og de tar meg tid å lese og forstå. Jeg pleier å trøste meg med at dette er ikke for diletanter og at utsikten når man først har klatret så langt opp er verdt det. Waages oversettelse gjør den harde klatring til en behagelig tur.

Etterordet er en 30 siders avhandling og kommentar om tregreningens røtter og utvikling, skrevet av Waage, og på mange måter er dette en desillert utgave av boken hans som kom ut 6 år siden: "Mennesket, Makten og

Markedet". Her går Waage helt tilbake til Steiners "Frihetens Filosofi" (1894) og viser til hvordan tregreningen er en fortsettelse av dette "... hvordan samfunnet må utformes for at den enkelte skal kunne utvikle seg fritt." For Steiner "... står det enkelte mennesket i sentrum." "... samfunnet trenger frie og selvstendige individer."

Tregreningen var, og er, ikke en partipolitisk sak, og Waage trekker en parallell til "... et "tredje alternativ" under den kalde krigen, en vei mellom Sovjetunionen og USA."

Men det er ifølge Waage ikke en fantasidrøm, "... tregreningen skal være realistisk: Den spør ikke etter det ideelle. Den spør hva som er mulig." Han nevner også Waldorf skolebevegelsen, og vår egen Landsbystiftelse. Her må vi nok be Vidarforlagets korrekturleser lære seg navnet vårt, og ta hensyn til at vi heter Camphill og ikke Camp Hill.

Fra side 155 skisserer Waage en kort forklaring av hva tregreningen er som jeg vil anbefale alle. Her finner man flere sider med helt klare og forståelige beskrivelser og sammenfatninger som jeg hadde lyst til å lese høyt til de tilstedeværende da jeg leste det.

Denne boken er en perle for vår tid, og vi i Landsbystiftelsen kan være stolte av at vi støttet utgivelsen. Jeg håper at den blir lest av mange, både av våre lesere, men også utenfor vår krets. I den turbulente verden vi befinner oss i er det viktig at vi tar i bruk samfunnstanker som er klare og skarpe, og som kan bidra til et bærekraftig samfunn i fremtiden.

Boken kan bestilles hos:

Antropos Bokhandel
Josefines Gate 12, 0351 OSLO
Tel: 22 46 03 74 www.antropos.no

Denne gangen har vi flere innlegg om jordbruk og jordbruksprodukter. Dette gjenspeiler hvor viktig det biodynamiske jordbruk er for oss, og hvor vesentlig det bidrar til vår mat og vår livsstil. *Red.*

Forandring i det daglige arbeidet

I september 2007 forlot min partner og jeg våre liv i England (vi var en litt misfornøyd kontorarbeider og en postgraduate student) og begynte nye liv her på Vidaråsen. Vi hadde ingen anelse hva vi kom til.

Tekst og foto DAN EBDON

Vi hadde ikke kommet langt med våre forsøk på å lære norsk fra noen cd'er, og vi oppdaget at det lille vi hadde fått vite på forhånd om landsbyen var nokså foreldet. Kort tid etter ankomst fikk vi vite hva ville være vårt daglige arbeid. Jeg skulle være i skogsgruppen.

Jeg var begeistret over dette fordi jeg hadde gledet meg til å jobbe ute med energi som ville gi meg anledningen til å bruke kroppen min etter så mange måneder krøket over data-maskinen med min hovedoppgave. I skogsgruppen hadde vi Heiner Bühler, verkstedslederen, Marius, Tor Håkon og meg selv. De første ukene var jeg på gården, siden Heiner var bortreist. Jeg prøvde melking, og etter ti dagers litt tilfeldig tilpasning supplert av gårdens to tyske medarbeidere kunne jeg så vidt sprute melken i en bøtte, men ble gjort grundig til skamme av farten og nøyaktigheten av en av landsbyboerne. Han var ingen mester i muntlig kommunikasjon men en fabelaktig kunnskapsrik gårdsarbeider som alle satt pris på særlig for hans dyktighet til å finne svake punkt i gjerder som ingen andre kunne oppdage.

Med Heiners tilbakekomst ble det forandring i arbeidet. Gruppen kjørte ut med hest og vogn hver morgen for å rydde opp etter en enslig motorsag operatør, vi samlet kvist og gjorde litt

Skogsgruppen på Vidaråsen.

hogst og rydding. Mye av høsten var vi ute på jordene og for første gang i mitt liv kunne jeg betrakte årstidene forandring med mine egne øyne og kropp, noe jeg gjorde med stor velbehag.

Etter en stund ble en liten gruppe fra Vidaråsen sent på et to dagers motorsagkurs på en nabogård ledsaget av Peder Aarø, en profesjonell trepleier. Kurset var stort sett praktisk og involverte grunnleggende motorsag vedlikehold og hvordan man feller trær med sikkerhet. Etter kurset fikk jeg prøve meg i to uker ved å dytte skogen ut av engene tilbake på Vidaråsen. Til å begynne med slo det meg som "dårlig sport" å hugge trær, men det gikk fort opp for meg at hvis ikke dette ble gjort ville det snart ikke bli mye igjen av Vidaråsen! Skogen i Norge er forvoksende, uforskammet og deilig, alt på en gang.

Anledningen til å prøve seg er en av de ting jeg finner veldig tiltrekkelige i livet her. Hvis du gjør en tabbe og får varevognen i grøfta (som jeg gjorde i oktober), følger ikke en refselse – det er bare "prøv å komme deg ut selv og hvis ikke få hjelp med en traktor". Jeg opplever at dette skaper gode arbeidssituasjoner hvor folk er villige til å ta initiativet og lære gjennom å gjøre.

Da vinteren satt inn var det ikke så tiltrekkende å være ute i skogen dagen lang, og det var mye å gjøre på vedplassen. En av husene på Vidaråsen har en vedfyrt kullstoff nøytral oppvarmingsssystem for vann og hus som tjener to hus. En av hovedoppgavene for vedgruppen er å skape brensel til ovnen. Dette innebærer å plukke ut tømmer fra en haug med en liten kran og sage opp til 90 cm. lengder – som da blir kløvet med en hydraulisk kløver. Vinteren så også litt hugging – rydding av noen teiger på kanten av landsbyen som skulle gi mer plass og bedre utsikt for noen av husene.

Forandring i det daglige arbeidet er en stor fordel når man er i skogsgruppen. Vi er med trevirke i hele prosessen – fra hugging av treet til levering av ferdig brensel til husene. Jeg er veldig imponert over hvor produktiv vår gruppe er uten å tape noen av de spesielle egenskaper

som gjør livet her så ualminnelig.

Dan Ebdon er medarbeider på Vidaråsen
Foto: Jan Bang

Nytt fra gården på Solborg

Hanne Kveli bor og arbeider på Solborg.
Foto: Jan Bang.

Vi har fått en ny melkeku som kom den 8. september fra Oskars gård. Hun heter Bellinda. Dagen etter hun kom til Solborg, fikk hun en kvigekalv. Hun fikk navnet Betty, og de trives veldig godt på Solborg.

Tekst HANNE KVELI

Den 26. september fikk Arabia en oksekalv som heter Albino. Han er så lik mora si. Nå har vi cirka 6 kuer som vi melker. Ellers er det samme gjengen som jobber på gården, men Adnan skal snart reise på friår, og Hans blir den nye fjøssjefen.

Hanne Hadde ikke jobbet på gård før hun kom til Solborg for to år siden. Hun er egentlig et bymenneske, vokste opp i Steinkjær og bodde mange år på hybel i Jevnaker. Men hun elsker dyr og derfor ville hun jobbe på gården, og stortrives der, selv om vinteren når snøen ligger dypt og det er mangfoldige kuldegrader.

Foto: Borgny Berglund

Om å lage ost

Når vi skal lage ost, kommer enten Karin eller Angela klokken 0700 om morgenen og så putter de løpe i melken.

Tekst ROY VICTOR HANSEN

Så må de varme opp melken til en viss varme og så skal det hele stå til etter vi har spist frokost. Så skjærer de ostemassen opp i mindre stykker med kniver, tar en metalltommestokk og skraper kantene slik at osten ikke skal sette seg fast. Når de har rørt et kvarters tid, så må vi fylle opp vann i riktig mengde. Her hjelper Hondsa meg. Det skal være ca. 60 varmegrader. Så må jeg ta myse ut fra osten, fylle opp bøtter og så tar vi og heller det oppi blåe tønner. Når vi har gjort det, heller vi vannet som vi har målt, oppi osten. Etterpå må vi vente litt for å sjekke varmen og det hele må skrives ned i en bok.

Etter et kvarters tid, må vi gjenta det hele. Så skal det røres i ca. 10 min. Så tar vi fetaen ut. Det neste vi gjør er å forbrede til gaudaostlaging. Da tar man en rund sil, en ring og tilsetter eventuelt krydder. Når dette er gjort, er det masse ting å vaske.

Vi en rund netting som vi må putte inn i osteformene. Vi venter en liten stund. I mellomtiden vasker vi gryten, først med kaldt vann, så med varmt vann og såpe.

Fortsetter på side 32

Om å melke ei ku

Kvelden før jeg skal melke, legger jeg meg tidlig. Jeg må opp klokka seks.

Tekst JANCHEN MYRVANG

Eg tar på meg t-skjorte, ein bukse, seledressen og skautet på hodet. Eg børster kuen og henter sparkebøylen.

Så henter jeg en krakk. Så går eg og vasker hendene mine, og etterpå vasker jeg kuen min som heter Litago. Først tørker eg øver med ein grønn klut. Så går eg og får ein kvit jakke på meg og henter ei bøtte og skyller i varmt vann og så i kaldt vann.

Endelig kan jeg begynne og melke. I dag melket jeg hele 10,3 liter. Når jeg har melket ferdig, tømmer jeg melken i silen. Så skyller jeg bøtta i kaldt vann. Til slutt sprayer jeg kua mi, sånn at jurene ikke skal bli tørre. Nå er jeg helt ferdig med melkingen.

Så går kua mi ut med de andre kuene på et beite. De får hjelp av unge medarbeidere til det. Seinere på ettermiddagen blir de hentet inn igjen, jeg melker da også. Det er mer melk om morgenen og lite om kvelden. Det er kjekkest å melke om morgningen.

Janchen Myrvang bor på Hogganvik Landsby og arbeider på gården.

Foto: Borgny Berglund

Osten må så settes under press. Fetaosten må snues flere ganger, og gaudaen også. De oppbevares på samme pressebord. Etter vi har vas- ket gulvet er det pause, med kaffe og kake.

Om ettermiddagen må nettingen av, så fyller jeg en vask med vann. Der putter jeg nettingen. Lokkene skal legges oppå gaudaen, og fetaen må snues igjen. Lokkene taes av igjen etter at jeg har tatt ettermid- dagsmelkingen. Så snur jeg først gaudaen og etterpå fetaen. Så settes

lokkene i vann. Da er det kveld. Men neste dag må osten slåes ut av for- mene, det må skrives på hva slags ost det er og fetaen må også ut. Alt legges så i saltlake.

Fetaen skal ligge en hel dag i salt- lake og må snues kl.1230 . Til kvel- den så må den tas ut av saltlaken, skylles i lunkent vann, der den ligger i 1 minutt. Så skal den på pressebord på en ren, hvit duk og dekkes til. Så skriver vi inn i boken om alt vi har gjort. Gaudaen snues i saltlaken og legges på en stor fjøl en uke med litt

varme i rommet. Seinere skal den i modningsrommet, der det er kjølig og den skal modnes i ca.1 mnd. Fetaen deles ut til husene torsdag morgen.

Ostelaging er fint; jeg liker å smake på ostene for å se om de er modne. Man får også tid til å tenke litt mens man lager ost, selv om det er mye å gjøre.

Roy Victor Hansen bor på Hogganvik Landsby og arbeider på gården og ysteriet

Et arbeid nærmere livet

Landsbyliv har hatt en reklamebytte- ordning med bladet Økologisk Land- bruk en god stund nå. Våre landsbyer arbeider med biodynamisk jordbruk og dette er jo en del av den større økolo- giske landbruksbevegelsen. Bladet Økologisk Landbruk leser vi flittig, og anbefaler sterkt til våre lesere. Her i høstutgaven, Nr. 3 september 2008 Årgang 27, fant vi denne flotte lederen skrevet av en av de økologiske forsk- ningsringenes aktivister. Vi vil gjerne dele den med våre Landsbyliv lesere. En stor takk til Vidar-Rune Synnevåg og til redaktøren av Øko-logisk Landbruk, Rønnaug Mona. Red.

Tekst VIDAR-RUNE SYNNEVÅG
Foto JASON HAVNERAAS

Det er viktig og nærliggende å ta for seg hverdagens utfordringer for det økologiske landbruket i Norge. Men det er også viktig noen ganger å løfte blikket å betrakte de store kreftene som herjer i verden i dag - om vi bare våger å se dette trollet inn i øynene.

Vi befinner oss i en brytningstid på så mange plan. De økonomiske, mil- jømessige, sosiale, helsemessige og til og med åndelige aspekter endrer seg fortere enn vi helt greier å følge med. En tid mer dramatisk og spen- nende enn jeg tror folk flest tenker over. Men samtidig en mulighetenes tid. Det er krisene som åpner for nye løsninger.

Landbruket er mer presset enn noen gang tidligere i kjent historisk tid. Om de økonomiske forhold fort-

setter som i dag vil vi komme til å legge ned landbruket over store deler av landet. Dette er i seg selv en langt større økologisk utfordring enn bru- ken av kunstgjødsel og sprøytemid- lene på disse brukene er i dag.

Et nært forestående økonomisk krakk i vestens økonomi vil imidlertid snart kunne sneu hverdagen på hodet for de fleste av oss; og behovet for jord og lokal produsert mat vil kunne bli skrikene.

Trollet som rir oss er vår egen grå- dighet, det er den som avfolker landet. Selv småbrukeren tjener ikke for lite i et globalt og økologisk perspektiv, det er alle de andre som tjener altfor mye.

Å forvalte jord og land til det beste for seg selv og andre er noe av det viktigste og edleste et menneske kan gjøre. Nærmere livet og virkeligheten er det vanskelig å komme. Det livet vi forvalter gir grunnlag og næring for nytt liv. En runddans vi selv er en del av og ikke kan melde oss ut av. Det er vår oppgave å få mennesket til å

gjenvinne ærbødigheten og respek- ten for dette - som også er vår virkelige kapital.

Det er børsen som får oss til å flyt- te fra og legge jorden øde. Den får oss til å plyndre våre spisskamre og jordens ressurser, men den vil aldri selv kunne ta del i livets egen dans. Å flytte papir og lage penger er fjernt fra det virkelige liv. Dette er viktig å huske på når dagen krever sitt og det stormer som verst. Ta vare på dere selv og dyrk jorden – det er mennes- ket vi utvikler og dyrker. Det økolo- giske mennesket som skal finne seg selv og sin plass som det omsorgs- vesen det virkelig er. Vi skal ikke gjøre

oss selv og vårt arbeid mindre enn det er.

Vidar-Rune Synnevåg er styremedlem i Forsøksringen Hordaland.

Hva er meditativ erkjennelsesvei?

I Landsbyliv 16 publiserte vi fjerde del av artikkelen "Hva er en meditativ erkjennelsesvei?" av steinerskolelæreren, forfatteren og den populære foredragsholderen Jørgen Smit. Her går vi videre med femte del av artikkelen og flere følger, som ble skrevet i 1972 og første gang publisert i boka; "Veien til en ny bevissthet". Den er også publisert i tidsskriftet LIBRA og finnes blant mange andre fine artikler på Libras nettsider www.libra.antropos.no

På hvilket sted i sjelen foregår meditasjonen? Spørsmålet kan synes å være absurd. Men i overført betydning kan man godt peke på et "sted" i det sjelelige hvor meditasjonen foregår. Vi kan gjøre det tydeligere ved følgende tankegang:

I løpet av dagen er tanke, følelse og vilje for det meste utadrettet mot forskjellige gjøremål. Vi sikter da hele tiden på konkrete oppgaver, saker som skal utføres, små og store problemer som skal løses, og vi når her frem til en stor grad av effektivitet. Vi kan gjøre mange feil, men blir straks eller noe senere korrigert av verdens lovmessigheter, inntil vi gjør det bedre. Slik blir vi kontrollert, støttet, båret i den utadrettete tenkning, følelse og vilje. Dermed får det hele et visst sikkert, objektivt preg. - Men så legger vi oss en stund på en sofa. Med en gang løper tankene av sted ukontrollert og sviver bort i de mest vilkårlige formasjoner. Det kan gå over i rene drømmerier, og så sovner vi kanskje. Den innadrettete tenkning og følelse har en tendens til å være helt personlig, vilkårlig, subjektiv. Det som foregår der på sofaen er så å si bare privatsak, synes man. - Hvor er nu det sted meditasjonen foregår? Midt mellom disse to vanlige tilstander. Tanke, følelse og vilje er i meditasjonen ikke utadrettet mot bestemte gjøremål. Men de forsvinner heller ikke innover i de personlige drømmerier på vei til søvntilstanden. Uten å være utadrettet og støttet av den ytre verdens lovmessigheter beholdes full klarhet, våkenhet, ja man er i meditasjonen mer våken enn ellers. Man er innadrettet, ikke innover i den personlige vilkårlighet, men innover i en ny, ellers upåaktet dimensjon av virkeligheten, i det rent åndelige. - Hver gang man våkner og hver gang man om aftenen sovner, og ellers også flere ganger i løpet av dagen, passerer man egentlig gang på gang raskt forbi meditasjonens sted. Men man pas-

serer så fort forbi, at man ikke legger merke til stedets muligheter. Det er på dette sted man kan finne nye dimensjoner i hele tilværelsen.

En meditasjon kan være energisk og "riktig" gjennomført og allikevel føre til sterke ensidigheter, hvis den ikke blir forbundet med en annen meditasjon som sammen med den første utgjør en helhet. - Hva er f.eks. noe av den vesentlige retning i den beskrevne meditasjon om lyset? Den enkelte løfter seg opp til noe overpersonlig, allment-menneskelig, en åndelig verden som raker ut over hverdagens små og store problemer og bekymringer. En ensidighet kunne her være at man ut fra det man opplevet i meditasjonens intense øyeblikk ville se ned på alt dette smått hverdagslige som om det var noe mindreverdige og betydningsløst. Her blir da en annen art meditasjon aktuell, som på en måte er polart motsatt av den førstnevnte.

Man tar nu for seg en situasjon i ens eget liv og prøver å se den helt tydelig i alle enkeltheter. Det er viktig at man ikke ser den abstrakt, så å si i en grå silhuett. Den skal være så farverik og livaktig som da det skjedde. Da man stod oppe i situasjonen var man kanskje sterkt emosjonelt engasjert. Nu gjelder det i denne meditasjon å betrakte det samme, like livaktig som da det skjedde, men sett utenfra, ovenfra. Med samme rolige blick som om det gjaldt en helt annen person, forsøker man å belyse situasjonen, slik at det vesentlige kommer frem, og det uvesentlige trer til side. Det gjelder å gjennomføre dette med full styrke i ca. 5-10 minutter. Man kan velge ut en situasjon man har stått i den siste dagen, eller man kan velge en situasjon man stod i for lenge siden. Det viktige er den objektiverende kraft, det objektiverende lys som her gjennomtrenger et stykke av ens egen personlige eksistens. Som overalt ellers i livet finnes der naturligvis også her ensidigheter man kan falle ned i, både det å ville gå lettvent unnskyldende forbi egne svakheter, feiltagelser og skadelige handlinger, eller det å grave seg ned i de mest knusende selvbebreidelser. - Det avgjørende er den objektive interesse å få frem det v e s e n t l i g e som faktisk skjedde, og det erkjennelseslys som dermed skinner ned i (det som før var) et tåket og formørket viljes- og følelsesliv.

Sammenlignet med den første meditasjon (om lyset) er det her noe annet som foregår og øves. I den første vek-

Foto Borgny Berglund

kes aktivitet i tenkningen, mer vilje enn vanlig kommer til virksomhet i tenkningen, mer liv begynner å utfolde seg i tenkningen. I den annen stråler tenkningens lys ned i ens personlige viljesfære. Slik supplerer disse to øvelser hverandre. De forsterker og utfyller hverandre. De virker begge i retning av en bevissthetsutvidelse. Tenkning, følelse og vilje begynner å bli iakttagelsesorganer for å oppfatte mer av verdens virkelige vesen.

Alle de øvelser som her er antydnet, er begynnelsen til en vei, hvor nye øvelser kan komme til, som betyr nye skritt i en menneskelig utvikling. Men er da ikke livet selv (uten noen meditasjonsøvelser også) en utviklingsvei som fører til menneskelig vekst og modning? Livet selv er i høy grad en skole og utviklingsvei. Ubevisst og utilsiktet går man gjennom prøvelser på livsveien, hvor sjelens krefter langsomt forsterkes og utdypes. Der er neppe noe i en mediativ skoleringsvei som prinsipielt sett ikke også skulle kunne utvikles direkte gjennom livets gang i arbeid, sorg og glede, gjennom sosiale konflikter og løsninger, gjennom sykdom, nederlag og seire.

Det som kommer til ved en meditativ skoling, er at man f.eks. har iaktatt sin livssituasjon og har sagt til seg selv: "Hittil har du latt deg føre instinktivt, halvdrømmende av sted på livets vei. Nu er det på tide at

d u s e l v overtar litt av styringen. Gjennom barndom og ungdomstid er dine sjelekrefter blitt utviklet så å si av seg selv ved livets gang og oppgaver. Nu er tiden inne til selv bevisst å ta fatt på å harmonisere og forsterke tenkning, følelse og vilje. Nu er tiden inne til å vekke de sovende erkjennelseskrefter."

Ålenes og laksenes vandringar

Eksperimenter viser entydig at laksene ikke vender tilbake til det stedet der deres foreldre levde, men i stedet dit hvor de selv tilbrakte sin ungdom. Dette forteller Gerlach om fra et eksperiment i Columbia River. (Beskrivelsen av eksperimentet er utelatt her).

Av KARL KÖNIG

Oversatt av SIGRUN BALAVOINE

Denne forunderlige evnen som laksen har til å finne veien tilbake, kan ikke tilskrives arv og heller ikke instinkt, men kanskje en slags fjernstyring på lignende måte som et moderne fly kan fly i blinde. Kanskje er det først når vi forstår at det er en sammenheng mellom det spesielle lyset som var på det stedet laksen var som ung og den lille lys-

flammen som hver laks bærer med seg, at vi kan ane hvordan den finner veien hjem igjen. (Utgivers anmerking: Man vet også i dag at laksen kjenner lukten av "sin elv").

For meg ser det nesten ut som om de millioner av laks som hvert år kommer ned fra elvene til det mørke havet, bærer med seg slike lysflammer og lystråder som de lyser opp havets mørke med. Når de så vender tilbake til sine elver, ruller de opp disse lystrådene og bruker dem som "fargene i sin bryllupsdrakt".

Ålene byr på en lignende gåte, nemlig; hvordan finner de elvene og så veien tilbake til Saragossahavet igjen? Hvordan vet de små larvene i den enorme "barnehagen" at noen skal vestover til Amerika og andre østover til Europa? Kanskje er det fordi den

amerikanske larven har 107 virvler, mens den europeiske har 114 og deres virvelsøyler tjener som den fineste antenne og trekker den ene gruppen vestover og den andre østover?

I slike spørsmål om dyrenes liv, skulle vi ikke overse deres veldige forskjelligheter. I evig vekselspill mellom mørke og lys, tilbringer både laksene og ålene sine liv.

Rudolf Steiner sa engang (28. okt. 1923) i et foredrag om fiskenes natur: Fisken har riktig nok vann i seg, men den føler seg ikke som vann. Den føler seg som "vannets skall". Luft og vann som den har bruk for føler den som noe fremmed. Hvis den kunne snakke, ville den si: "Jeg svømmer i jordens vesker" – Fisken føler altså sitt liv som tilhørende jordens liv. Derfor tar den inderlig del i årsløpets bevegelser. Utover fra vinter mot sommer og så innover igjen mot vinteren. Jordens veskebevegelser føles for fisken som jordens åndedrett.

Rudolf Steiner beskriver hvordan fiskene opplever jordens åndedrett med sine overordentlig fine sanseantenner. Åler og lakser lever med hele seg i denne veskeverden; de svømmer i vann, men de opplever sin tilværelse i strømmene av lys og mørke, varme og kulde, av klang og kjemi, av liv og død.

Derfor er laksene føyet inn i årsløpet som et slags solur. Om høsten, når jordens vesker ånder inn, stiger laksen opp til sine kilder for å gyte midtvinters. De trekker om våren ut i havet, samtidig med jordveskenes utpust.

Slik vender også ålen tilbake til havet om høsten, for til midtsommertid i Saragossahavet å gyte og å dø.

Men begge fiskeslagene lever i brytningen mellom lys og mørke, mellom hav og elv, mellom saltvann og ferskvann, mellom himmelkreftene og jordens dyp. En evigvarende, stadig tilbakevendende rytmisk bevegelse.

Antroposofien kom ikke til Norge for 100 år siden!

En kulturimpuls slår rot
Terje Christensen
Antropos Forlag 2008

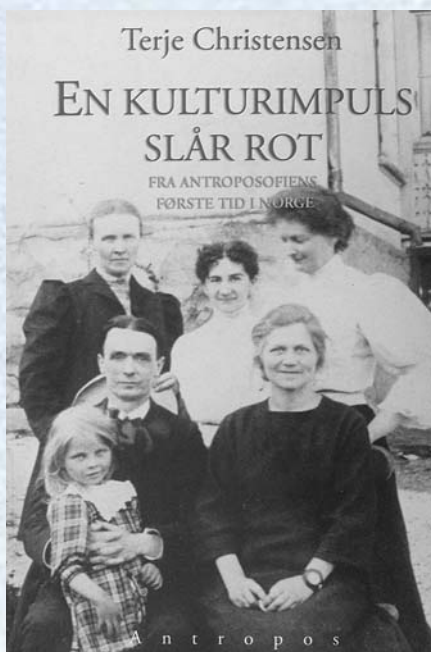
Bokanmeldelse av JAN BANG

Da Rudolf Steiner kom til Norge i april 1908 var det som generalsekretær i Det Teosofiske Selskap. Han ble invitert av den Norske Kristianialosjen og den Skandinaviske seksjonen av Det Teosofiske Selskap. Dette er jo bare akademisk pirk, men en overskrift skal fange oppmerksomheten og skal få folk til å lese videre. Og boken jeg nettopp har lest er såpass god at jeg vil helst fange så mye oppmerksomhet som mulig og anbefaler alle til å lese boken!

"En kulturimpuls slår rot" har undertittel "Fra antroposofiens første tid i Norge", og jeg må tilstå at mitt første blikk ikke ble fanget. Jeg prøvde forgjeves å få andre til å pløye seg gjennom de 419 sider og skrive om det. Men ingen var villige, og jeg hadde lovet Antropos bokhandel at boken skulle anmeldes i denne utgaven. Så jeg måtte ta fatt selv! Og jeg ble begeistret fra første side.

Først og fremst er den godt skrevet. Terje Christensen har et godt språk, og det er klart at han er en mester i å formidle historie. Leseren føler med en gang at her har vi å gjøre med en historiker vi kan stole på, som ikke bare kjenner sitt stoff, men behersker kommunikasjonsevnen. Dertil er boken delt opp slik at leseren ikke behøver å lese hele boka med en gang. De første to delene behandler bakgrunnen for Steiners besøk, og så tar han hvert besøk for seg med en grundig forsket historisk beskrivelse. I tillegg er det en oversikt bakerst i boken over alle foredrag som Steiner ga her i Norge, med annonseropplysninger og andre detaljer. For den som vil fordype seg, her er et mangfold av dører å åpne.

Tredje delen er en rekke korte biografiske portretter. Jeg savner her Richard Eriksen, en av nøkkelpersonene i det teosofiske og antroposofiske arbeidet. Han finnes i de to før-

ste delene, og står helt sentralt en stund, så forsvinner helt, og dukker så opp igjen senere. Disse menneskebildene gir liv og personlighet over det historiske, og vekker interessen etter å vite mer. Kunne de danne utgangspunkt for studiegrupper? Kunne vi liste opp alle kontaktene Ingebjørg Møller hadde med norsk kulturliv i løpet av hennes liv? Hvordan har dette påvirket den norske åndsutvikling? Paradokser som Marta Steinsvik, en fremragende pioner i norsk antroposofi som senere kom med hårreisende anti-semittiske og anti-katolske uttrykk i det offentlige. Dette er sterke personligheter som vi kan lære mye av å studere videre. Helga Geelmuyden som oversatte Steiner til norsk nesten på løpende bånd. Hennes oversettelse av "Hvordan når man til erkjennelse

av de høyere verdener?" kom ut på norsk før originalen kom ut på tysk! Johannes Hohlenberg, dansken som var så virksom i den norske fløyen av det antroposofiske miljø.

Den fjerde delen av boken gir historiske overblikk av Steinerskolens utvikling her i landet, og av det biodynamiske jordbruket. For de som har dette som sentralt impulser i sitt liv, vil jeg sterk anbefale å sette seg inn i hvordan disse to antroposofiske virksomhetene slo rot her. Boken avslutter med en grundig behandling av antroposofiske tidsskrifter i Norge, og hvordan de forskjellige antroposofene stilte seg i forhold til den voksende truselen fra Nazismen og kommunismen i løpet av 1930 årene.

Boken har stor verdi som et bidrag til antroposofiens historie. Personlig ser jeg den største verdien i hvordan boken kan brukes for å skape en fremtid. En som med kart og kompass orienter seg i fremmed terreng tar ofte et tilbakeblikk for å se hvor han eller hun kommer fra, for å sikre seg riktig retning fremover. Dette er noe vi trenger å gjøre, skal vi utvikle og formidle antroposofien her i landet, i alle dens praktiske anvendelser. Denne boken gir oss akkurat det tilbakeblikket vi trenger.

Jeg opplever en ny begeistring, en ny motivasjon og en ny kraft til å arbeide videre med i det sosialterapeutiske arbeidet etter å ha lest denne boken. All ære til Terje Christensen og Antropos Forlag som har utgitt boken!

Boken kan bestilles hos:

Antropos Bokhandel
Josefines Gate 12, 0351 OSLO
Tel: 22 46 03 74 www.antropos.no

– MINNEORD –

Michael den trauste,

den rolige, den snille, den hjelpsomme. Vi kommer til å savne ham. For vårt barnebarn på Vallersundferie gjennom flere år, var han en klippe som alltid var der i hverdagen.

Tross hans lugne taushet, hadde han en sjelden kontakt til sine medmennesker. Aldri et nei når barna dag etter dag ville på sjøen for å fiske. Agn ble skaffet tilveie, båt og redskap gjort klart – og fisk ble det!

Vi sitter igjen med mange gode minner.

Tekst og foto: Borgny Berglund

Turning myself forward

The personal story that led to the Transform and Empower approach

SAMMENDRAG AV BOKEN

I "Turning myself forward: The personal story that led to the Transform and Empower approach" samler Julia Wolfson tre tiårer av erfaring rundt om i verden fra menneske arbeid fundert på Rudolf Steiners åndsvitenskap.

Boken tar for seg aktuelle utfordringer og muligheter som mange slike fellesskap arbeider med sett i lys av dette århundrets temaer: makt og frihet, individualisering og samliv, personlig og global bevissthet. Julia Wolfson vever sammen fortellinger fra hennes eget liv og arbeid med bidrag fra vår tids tenkere som har formet hennes verdenssyn og praksis.

"Transform and Empower" tilnærmselsen holder menneskeverdighet fremst og tar som utgangspunkt de

som har blitt skadet av historien. Deres håp og drømmer kan mobilisere en fornyet motivasjon og fokus for å skape en felles vei mot samfunnsinkludering for ledsagere og ledet.

I boken ser Julia på hvordan forandringer i verden, i hennes egen bevissthet og i disse grasrotsfellesskap kan speile hverandre. Hun viser hvordan denne gjenspeilingen kan åpenbare veiskilt for en oppdukkende fremtid hvor personlig bevissthet og identitet, institusjonell etikk og organisering og global forvandling er uatskillelig aspekter i utviklingen.

Boken er følgehandbok til yrkesutviklingskurset: "Transform and Empower: A grassroots approach to innovation, care and inclusion in communities."

Julia Wolfson er stifteren av "Turning Forward and Associates". Hun arbeider med selvutvikling av mennesker, fellesskap og organisa-

sjoner. Hun bor i Australia og arbeider internasjonalt.

Boken kan bestilles fra Antropos Bokhandel i Oslo. Den blir anmeldt i neste utgave av Landsbyliv.

Antropos Bokhandel

Josefines Gate 12, 0351 OSLO

Tel: 22 46 03 74

www.antropos.no

Siste nytt fra Oslo-prosjektet

Mens Landsbyliv går i trykk i Advents-tiden, selger Verena Aalders og Fernando Calderon Adventslys fra det historiske lysverkstedet på Vidaråsen. Dette til inntekt for prosjektet som dere kan lese om på side 19, og vi håper at de har suksess med denne aksjonen!

I den nærmeste fremtiden skal det skje de flere ting slik at de etter hvert kan ta fatt i prosjektet. De må registrere prosjektet med organisasjonsnummer og arbeide videre med organisasjons- og samarbeidsformer. De må finne en leilighet eller et lite hus til å begynne med helgavlastning, og

fortsatt er det behov for flere støttepillere og medarbeidere. Arbeidet er begynt og de har allerede funnet seg navn og gitt ut en brosjyre. Her er noen utdrag:

T A M I N O – fellesskap for og med mennesker med spesielle behov

"Tamino søker med rent hjerte et livsinnhold som vi alle må anvende all vår flid og møyne for å oppnå. Han lengter etter å kunne rive nattens slør bort fra sine øyne og se inn i lysets helligdom. Å våke over hans vandring og by ham en broderlig hånd må i dag være vår viktigste plikt. Han er ikke bare en prins, han er mer – han er et menneske!"

Fra Sarastros tale i "Tryllefløyten" av W.A.Mozart

Tamino er et prosjekt i en oppstartfase og vil gi et helhetlig tilbud som omfatter:

- Dag - og korttidsplasser for barn og unge, inklusivt avlastning.
- Mulighet for helg - og ferieopphold for mennesker med spesielle behov.

- Bofellesskap med mennesker i forskjellige generasjoner.
- Utleie av gjesterom, hovedsakelig for mennesker med spesielle behov og deres pårørende.

Vårt grunnlag er:

- Steinerpedagogikken.
- Helse - og spesialpedagogikk for barn og unge med spesielle behov.
- Sosial - og miljøterapi for det unge og det voksne mennesket.

Vårt mål er å gi mennesker med spesielle behov mulighet for individuell utfoldelse i rammet av et sosialt fellesskap.

Det er jo slikt at et prosjekt som dette er et lite barn som trenger pleie, så enhver hjelp, råd og støtte er hjertelig velkommen!

DE KAN KONTAKTES:

Fernando Calderon:

fercalder@hotmail.com

Verena Aalders:

verenaalders@hotmail.com

tlf: 95853646

Opplysninger om Landsbystiftelsen

Framskolen på tur.
Arkivfoto.

Husarbeidet er en vesentlig del av virksomheten. Husene skal stelles og måltidene forberedes. Folk er sultne etter en god dags arbeid. Det er en målsetting at alle har oppgaver å utføre som dekker reelle behov i landsbyen, verkstedet eller nabola- get, og at alle utfører sitt arbeid etter egne evner og muligheter.

Livet selv er en kunst

Kunst og kultur veber seg inn i alle aspekter av landsbylivet og skaper inspirasjon og glede i et større perspektiv. I skuespill, dans, musikk, sang, maling eller modellering lokkes de kreative evnene frem som finnes i alle mennesker. Like før hele landsbyen setter opp et skuespill til jul eller sankthans, er atmosfæren full av forventning og prestasjons glede. Noe stort skal skje, og alle gir det beste av seg selv for at forestillingen skal lykkes. Feiringen av årets høytider er kulturelle og sosiale høydepunkter i landsbylivet. De kristne høytider gir inspirasjon til å søke i dybdene av livets gåter.

Det sees lite på fjernsyn, men kino finnes, enten i selve landsbyen eller i nærmiljøet. Landsbyene gjestes jevnlig av musikere og andre kunstnere. Det legges forøvrig vekt på aktiviteter hvor alle kan være med, og hvor medskaping gjør tilskuerrollen mer meningsfull.

Fortsetter på side 39

Kari fra Jössåsen. Foto: Borgny Berglund.

Bakgrunn

Camphill-bevegelsen ble startet i 1940 i Camphill, en liten landeie- dom ved Aberdeen i Skottland. Det var en gruppe krigsflyktninger, med den østerrikske legen Karl König i spissen, som her grunnla en skole for barn med spesielle behov. Da disse barna var ferdige med skole- gangen, ble den første Camphill- landsbyen opprettet. Nå var det ikke lenger undervisning og oppdragelse som var siktemålet, men en livsform tilpasset den voksne alderen.

Arbeidet i Camphill-landsbyene er inspirert av antroposofien som i stor grad er basert på Rudolf Steiners (1861-1925) verk. Sentralt står bevisstheten om alle menneskers likeverd og menneskelivets åndelige perspektiv. Menneskets innerste vesen forstås i forhold til en større utviklingsprosess, overordnet livets ytre forhold og begrensninger. I en Camphill-landsby har derfor alle den samme rett til meningsfulle livsopp- gaver og et innholdsrikt liv.

Det finnes over 100 Camphill- landsbyer og -skoler fordelt på flere kontinenter. De fleste ligger i Europa og Nord-Amerika, men det er også landsbyer i drift i Afrika, samt noen små spiser i Asia. De norske Camphill-landsbyene har gitt praktisk og økonomisk støtte ved etableringen av landsbyer i Russland, Estland, Latvia, Polen og Tsjekkia.

Alle har et arbeid å gå til

De fleste Camphill-landsbyene er bygget opp rundt en biodynamisk gård med kuer, hester, griser, sauer, høns og andre dyr. Det dyrkes frukt, korn og grønnsaker til eget bruk og

Raymon i aksjon på Hogganvik.
Foto: Borgny Berglund.

for videreforedling og salg. Mange av arbeidsoppgavene er knyttet til stellet av dyrene og dyrkingen av jorda. Dette er konkrete gjøremål der den enkelte kan finne sine oppgaver til- passet evner og behov. Friskt luft, en varm hesteflanke, snøftende grisung- er, fisk i en dam, grønnsaker som vokser, våronn og vedhugging; alt dette er hverdag og arbeid i en Camphill-landsby. Ved noen av lands- byene gir fjorden eller havet mulighe- ter for fiske. Naturnære og utviklende virksomheter prioriteres når nye arbeidsplasser skapes.

I tillegg til jordbruk har hver lands- by forskjellige håndverksaktiviteter, blant annet snekkerverksted, bakeri og verksteder for tekstil og keramikk. Overalt legges det til rette slik at mennesker med ulike funksjonsnivå- er arbeider side ved side. Flere av landsbyene har egne butikker hvor både matvarer og håndverksartikler er til salgs.

NORDISK VEILEDERUTDANNELSE

Videreutdanning for medarbeidere i helsepedagogiske, sosialterapeutiske og pedagogiske virksomheter

Teori – Kunst – Praktik

2009 – 2010

Nordiska Förbundet för Lärpedagogik och Socialterapi

- Maidagene
- Nordisk Midtsommermøte
- Nordisk Veilederutdanning
- Internasjonalt bistandsarbeid i øst
- Internasjonale utdanningsprosjekter

Blokkuke 1

6. – 11. september 2009, Järna
Kursholdere: Kent Holmström, Mikaela Stenius m.fl.

Tema: Biografi

- Fordypning i egen biografi med spesiell vekt på å forstå, støtte og veilede andre i deres individuelle yrkesvei
- Grunnleggende øvelser i samtalemotodikk
- Voksenpedagogikk
- Kunstneriske øvelser

Blokkuke 2

15. – 20. november 2009, Marjatta
Kursholdere: Tine Bay Sørensen, Paul Klarskov m.fl.

Tema: Veiledning i praksisfeltet

- Forskjellige former for veiledning
- Rollespill
- Voksenpedagogikk
- Kunstneriske øvelser

Blokkuke 3

28. februar. – 5. mars 2010, Sylvia-koti
Kursholdere: Maria Sannamo, Raili Hake

Tema: Personlig og sosial kompetanse

- Samtalemotodikk og støttende samtale
- Samarbeidsformer og gruppeprosesser
- Kommunikasjon og konflikthåndtering
- Kunstneriske øvelser

Blokkuke 4

23. – 28. mai 2010, Bergen
Kursholdere: Gerd Eva Valøen, Petter Holm

Tema: Arbeidsplassen som arena for læring

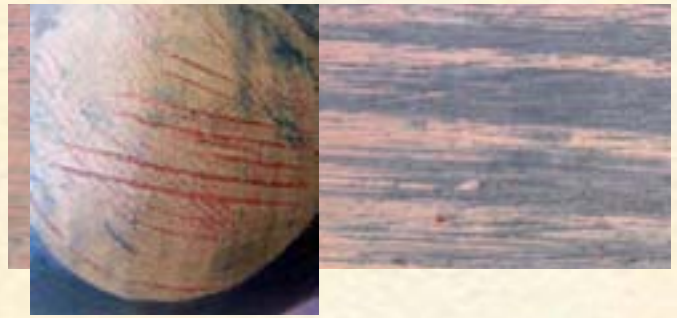
- Veiledning i lys av musikalske begreper
- Det virksomme prinsipp i intuitivt vellykkede praksiserfaringer med beboere og elever
- Kunstneriske øvelser

Blokkuke 5

19. – 24. sept. 2010, Marjatta
Kursholdere: Lisbet Kolmos, Paul Klarskov m.fl.

Tema: Forskning i eget arbeid

- Presentasjon og dokumentasjon av eget veiledningsarbeid med fokus på den vellykkede situasjon
- De kunstneriske øvelsers betydning for faglig kompetanse

NORDISK VEILEDERUTDANNELSE

Vi har gleden av å innby til en ny mulighet til å delta i denne spennende utdannelsen, som er et samarbeid mellom de nordiske landenes initiativer på utdanningsområdet

Utdannelsens mål er å gi deltagerne en teoretisk introduksjon og praktisk trening i veiledningsmetoder. Hovedvekten ligger på praksisveiledning.

Initiativet til et nordisk samarbeid om denne utdannelsen bygger på en økende forståelse for praksisstedets betydning for kvaliteten på utdannelsen som helhet. Kurset vil derfor i stor grad bygge på deltagerens egne erfaringer og spørsmål, samt deres vilje til å bringe dette inn i et samarbeid med andre.

Vi arbeider med forelesninger, samtale og kunstneriske øvelser. En av målsætningene er å bevisstgjøre seg og fremme arbeidsstedets muligheter som arena for læring og personlig utvikling.

Mellom blokkene får studentene ulike hjemmeoppgaver. Som sluttarbeid leveres en skriftlig dokumentasjon av 20 t. veiledningsarbeid.

Utdannelsen går over 5 blokkuker fra søndag kveld til fredag middag, og vandrer mellom Sverige, Norge, Danmark og Finland.

Målgruppe

Medarbeidere som har oppgaver som studie-/praksisveiledere for seminarister og praktikanter eller som ønsker å utdanne seg på dette område. Avdelingsledere og medarbeidere med personalansvar.

Opptakskrav

Grunnutdanning i helsepedagogikk, sosialterapi, pedagogikk eller tilsvarende, samt yrkeserfaring.

Søknad senest 30. april 2009

Skriftlig søknad med kortfattet CV og anbefaling fra arbeidsstedet sendes til landsrepresentanten (se nedenfor). Angi navn, adresse, alder, e-post og telefonnummer.

Kursavgift

Kr. 3 500 per blokk, totalt 17 500.
Reiser, samt kost og losji kommer i tillegg.

Kurskoordinator

Petter Holm, Helsepedagogisk og Sosialterapeutisk Seminar
Fosswinckelsgt. 18, NO-5007 Bergen
Tel: + 47 55 31 50 10, Fax: + 47 55 31 11 97
E-mail: petter.holm@bergen.online.no

Styringsgruppe i Nordiska Förbundet

Mikaela Stenius, Solberga 24
SE – 15391 Järna
Tfn + 46 70 325 8990
Fax & tfn + 46 8 551 50627
E-mail: mikaela@stenius-online.com

Mi Rieber, Hop Terrasse 26
NO-5232 Paradis
Tfn & Fax + 47 55913004
E-mail: mi-r@online.no

Lisbet Kolmos, Marjatta Seminarium
Strandvejen 15,
DK-4733 Tappernøje
Tfn & Fax + 45 55965119
E-mail: lskl@marjatta.dk

Martin Gull, Sylvia-koti
Kyläkatu 140, FIN-15700 Lahti
Tfn + 358 503482550
Fax + 358 38831315
E-mail: martin.gull@phnet.fi

Utdanning

Det er mulig å gjennomføre et studium ved Landsbyseminaret mens man arbeider i en av Camphill-landsbyene. Det første året er et introduksjonsår der de grunnleggende ideene for landsbylivet studeres. Etter dette kan man fortsette med Grunnkurs i Helsepedagogikk og Sosialterapi, som er en treårig norsk grunnutdanning og gir fagbrev. Grunnkurset tar sikte på en helhetlig og allsidig utvikling av kunnskaper og ferdigheter med integrering av teori, kunstneriske øvelser og praksis. Det daglige arbeidet med mennesker med behov for særlig omsorg og støtte danner tyngdepunktet i læreprosessen. Det finnes et fjerde år på høyskolenivå som kan gjennomføres i Sverige, Tyskland eller Sveits. Utdanningen tilbys gratis til medarbeidere som bor og arbeider i landsbyene.

Lære å leve, lære å bo som voksen

Enten det gjelder ønsket om et livslangt engasjement eller et tidsbegrenset opphold for å tilegne seg nødvendige ferdigheter, kan landsbyene gi omsorg, livskvalitet og utviklingsmuligheter.

Å bo i en landsby betyr å finne sin plass i et fellesskap i hverdag og fest, i fritid og arbeid. Gjennom menneskelig nærhet og gjensidig innsats for livet i landsbyen, dannes en trygg og utviklende atmosfære. Her oppstår et levende miljø som stimulerer den enkelte til å ta ansvar for seg selv og for andre.

Slik øves kunsten å skape et hjem: De omsorgstrengende og medarbeiderne danner husfellesskap. Her holdes mange av de tradisjonelle familieverdiene i hevd. De fleste måltider er felles. Landsbyene er opptatt av

Vinter på Jössåsen. Foto: Dag Balavoine.

god bordkultur. Ofte utgjør gårdens egne produkter et innslag i menyen, noe som innebærer både velsmakende og sunn kost. Økologisk bevissthet kjennetegner alle aspekter av landsbylivet: matvarer, jordbruk, byggematerialer, energiforvaltning og resirkulering.

En levende og menneskevennlig arkitektur preger landsbyene. Husene er moderne utstyrt, og det er lagt vekt på fargevalg og materialkvalitet i innredningen. Det finnes hus i ulik størrelse, fra små én-familie-hus til storholdninger med plass til 10-12 mennesker. Egen hybel kan også tilbys.

Økonomi og finansiering

Landsbystiftelsen mottar statsstøtte til driften i form av et rammetilskudd fra Sosial- og Helsedirektoratet. Det er ment å dekke bo-, arbeids- og fritids-tilbud.

Arbeid er en vesentlig side av landsbylivet, og landsbyboere og medarbeidere står side ved side om mange av oppgavene i landsbyen. Det var fra starten av klart at landsbyene ikke ville vurdere lønn i forhold til arbeidsinnsats. Konsekvensen av dette ble at ingen i landsbyen, verken medarbeidere eller landsbyboere får lønn i vanlig forstand, men hver enkelt får sine individuelle behov dekket. Landsbyboerne tilgodeses via driftsregnskapet og mottar sin ordinære trygd som lommepenger, mens medarbeiderne forvalter de budsjetterte lønnsmidler i fellesskap. Både Landsbyboerne og medarbeiderne betaler for kost og losji til stiftelsen. I tillegg mottar landsbyboerne bostøtte fra Husbanken.

Rammebidraget fra staten gir rom for vedlikehold og noe oppgradering av bygningsmassen, men all nyeta-

blering må realiseres gjennom gaver. En slik felles økonomi, der landsbyenes mennesker bestreber seg på en broderlighet overfor hverandre, har vist seg å være fruktbar. Sammen med gaver og bidrag fra mange hold er det blitt mulig å bygge kulturbygg og aldershjem, verksteder og andre hus, som det ellers ikke ville ha vært kapital til å realisere.

Gjennom nittiårene har de norske landsbyene engasjert seg i utviklingen av Camphill-landsbyer i tidligere østblokkland.

Den som måtte ønske å vite mer, eller kanskje være med på å støtte Landsbystiftelsens bestrebelser, kan ta kontakt med:

Landsbystiftelsen i Norge

v. Bokverkstedet, Reidar Jensens gate 10, 7550 Hommelvik
Epost: landsbystiftelsen@camphill.no
www.camphill.no

Søknad

En søknad om plass i landsbyen rettes til den enkelte landsby.

Landsbyene mottar mennesker med psykisk utviklingshemming og andre voksne med særlige omsorgsbehov. Søkeren må være over 18 år gammel. Nye beboere til landsbyen tas etter dette kun inn på bakgrunn av kommunale søknader. Det er vanlig at søkeren inviteres til en personlig samtale og et besøk i landsbyen. Dersom interessen er til stede, vil det arrangeres et prøveopphold. Dersom du ønsker å arbeide i en av landsbyene for kortere eller lengre tid, ta direkte kontakt med det aktuelle stedet. Camphill-landsbyene tar også imot unge mennesker som ønsker et praksisopphold før eller under studietiden.

Virksomhetene i Landsbystiftelsen

Høstmorgen på Solborg. Foto: Dag Balavoine.

SOLBORG

Solborg ligger ved Hønefoss i Buskerud. Her bor det omtrent 50 mennesker. Fra Solborg er det vakkert utsyn mot Norefjell, mangfoldige mil vestover. Bak landsbyen begynner skogen som grenser til Osломarka. Foruten gård og gartneri har landsbyen et urteverksted, veveri, bakeri og en gruppe som arbeider i skogen.

Henvendelse:

Solborg, 3520 Jevnaker
Tlf: (man-fre 9-12) +47 32 13 24 80
Faks: +47 32 13 20 20
E-post: solborg@camphill.no

VIDARÅSEN

Vidaråsen er den eldste og største av landsbyene i Norge og ligger i Andebu i Vestfold. I dag bor det omkring 110 mennesker her. Landsbyen ligger fredelig til i et kupert landskap omkranset av skoger og jordbruksarealer. Vidaråsen driver

David Blair Johannesen på Vidaråsen.
Foto: Ruben Khachatryan.

foruten gården; ysteri, toveverksted, snekkerverksted, veveri, pottemakerverksted, urteverksted og en butikk.

Her finnes et kapell og en stor sal hvor det holdes konserter, teaterforestillinger, foredrag og allmøter. Vidaråsen har også et terapihus for mennesker som trenger ekstra pleie. Det legges stor vekt på kurs og opplærings virksomheter.

Henvendelse:

Vidaråsen Landsby
3158 Andebu
Tlf: (man-fre 9-15) +47 33 44 41 00
Faks: +47 33 44 40 01
E-post: office@vidaraasen.no

ASBJØRNSEN OG MOE HUS SEMINARSENTER

I løpet av 2006 har Seminarsenteret etablert seg som en egen virksomhet innenfor Landsbystiftelsen. Landsbystiftelsens møter holdes gratis for medarbeidere, og det tilbys flere arrangementer for landsbyboere i løpet av året. Ved å markedsføre stedet blant Camphill nettverket og antroposofiske grupper, har Seminarsenteret blitt et møtested mellom Landsbystiftelsen og andre virksomheter.

Henvendelse:

Asbjørnsen og Moe Hus
Seminarsenter
Solborg, 3520 Jevnaker
Tlf.: +47 32 13 30 58
Faks: +47 32 13 20 20
E-post: seminarsenter@camphill.no

HOGGANVIK

Hogganvik ligger i et typisk Vestlandslandskap ved Vindafjorden i Ryfylke. Landsbyen har utsikt mot fjorder og fjell. Gården og skogsdriften gir arbeid til de fleste. Her er også ysteri og et lite snekkerverksted. 35-40 mennesker bor i Hogganvik.

Henvendelse:

Hogganvik Landsby, 5583 Vikedal
Tlf: (man-fre 9-12) +47 52 76 01 11
Faks: +47 52 76 04 08,
E-post: hogganvik@camphill.no
www.camphill.no/Hogganvik/

Fra Hogganvik. Foto: Borgny Berglund.

Vinter på Vallersund Gård. Foto: Dag Balavoine.

JØSSÅSEN

Jøssåsen ligger i Malvik kommune i Sør-Trøndelag. Landsbyen ligger et stykke inn i skogen ved Jøssåstjernet. Her bor omtrent 50 mennesker. I tillegg kommer det på dagtid ca. 7-8 personer fra lokalmiljøet som tar del i arbeidet. Foruten gårdsdriften har landsbyen et veveri, bokbinderi, keramikkverksted, snekkerverksted og en gruppe som arbeider med vedhugst. Jøssåsen tilbyr dag plasser til Malvik Kommune.

Henvendelse:

Jøssåsen Landsby, 7550 Hommelvik
Tlf/faks: (man-fre 9-13) +47 73 97 12 22
E-post: office@jossasen.no (kontoret)
mail@jossasen.no (informasjon)

VALLERSUND GÅRD OG FRAMSKOLEN

Vallersund Gård ligger vest på Fosenhalvøya, helt ute ved havet. Her er det øyer, hav og fantasifulle fjellformasjo-

ner så langt øyet kan se. Vallersund er et gammelt kysthandelssted som nå er blitt til Camphill- landsby. Her drives foruten gårdsbruk; bakeri, urteverksted og butikk. Vallersund Gård tar også imot voksne rusmiddelskadede mennesker. Det bor omtrent 50 mennesker i landsbyen.

Fra Kristoffertunet.
Foto: Borgny Berglund.

Fra Jøssåsen. Foto: Borgny Berglund.

Henvendelse:

Vallersund Gård, 7167 Vallersund
Tlf: (man-fre 9-12) +47 72 52 70 80
Faks: +47 72 52 70 99
E-post: vallersund-gaard@camphill.no
Framskolen er et toårig folkehøgskolelignende lærested for unge voksne utviklingshemmede mellom videregående skole og et aktivt yrkesliv.

Henvendelse:

Framskolen, Vallersund gård,
7167 Vallersund
Telefon: +47 72 52 70 80
E-post: framskolen@camphill.no

DET ØKOLOGISKE HUS

«Det Økologiske Hus» vil bygge opp foredlingsverksteder og butikker for biodynamiske og økologiske produkter. Samtidig skal det gis et godt arbeidstilbud til mennesker med ulike behov for tilrettelagt arbeid. Det er et mål å ta i bruk moderne utstyr som kan forbedre prosessen og den enkeltes mulighet til å utføre sine arbeidsoppgaver. «Det Økologiske Hus» består av Corona (safteri, sylting og tørking), Rotvoll Landhandel (økologiske dagligvarer og gaveartikler), Rotvoll Bakeri og Biodynamisk Forening for Trøndelag. Andre aktiviteter vil bli utviklet etter hvert.

Henvendelse:

«Det Økologiske Hus»,
Rotvoll Allé 1, 7053 Ranheim
Tlf: +47 73 84 76 00
Faks: +47 73 84 79 00
E-post: corona@rotvoll.no

KRISTOFFERTUNET

Kristoffertunet ligger landlig til ved Rotvoll, i kort avstand til Trondheim by. Dette er et av Trondheims vakreste områder, bare noen steinkast fra sjøen og omkranset av parklignende arealer. På Kristoffertunet utføres først og fremst gårdsarbeid og gartnerivirksomhet, blant annet i stedets store drivhus. Landsbyen har også et lite veveverksted. Det bor ca. 30 mennesker på Kristoffertunet.

Henvendelse:

Kristoffertunet, Hans Collins vei 5,
7053 Ranheim
Tlf: (man-tors 9-15) +47 73 82 68 50
Faks: +47 73 82 68 51
E-post: kradmin@kristoffertunet.no
Inntak: hegehorn@kristoffertunet.no.

Ja takk,

jeg ønsker å bestille boka "Biodynamisk land- og hagebruk – et levende mangfold!"

Boken er i format 20 x 24 cm, rikt illustrert i farger og trykket på kunsttrykkpapir. Den har stive permer og er rikt utstyrt – og inneholder 160 sider full av nyttig informasjon og flotte bilder tatt av bonde og fotograf Finn Dale. Forfatter er Berit Swendsen.

Priser: 1 bok kr 350,-
2-5 bøker, per stk kr 300,-
6-10 bøker per stk kr 275,-

Prisene er fritt levert via Posten.

Boka kan bestilles gjennom:
Andrimne Forlag as, Postboks 4 Majorstua, 0330 Oslo.
Mail: william@andrimne.no

Eller gjennom:
Biologisk-dynamisk Forening, Postboks 146, 2301 Hamar
Mail: redaksjonen@biodynamisk.no

Les mer på
www.biodynamisk.no
www.debio.no

Cogito – Forum for kunst, filosofi, litteratur og samtid

Tidsskriftet Cogito vil være et møtested for spirituelt og skapende arbeide. Rudolf Steiners frihetsfilosofi og erkjennelsesvei er en inspirasjonskilde.

Temaene vi tar opp kommer til syne gjennom fordypende artikler, intervjuer, diktning og gjendiktning.

Utkommer to ganger i året

Bestillinger sendes til:

Axel Bojer
Flafjellet 20a
1454 Fagerstrand
post@forumcogito.no
www.forumcogito.no

90,- for nummer 13/14 (+ porto)
50,- for eldre numre (+ porto)
180,- for ett års abonnement

FRAMskolen

på Vallersund Gård

Et toårig lærested for unge voksne utviklingshemmede mellom videregående skole og et aktivt yrkesliv

Framskolen setter seg som mål, gjennom to års læring, å kunne gi elev, pårørende og eventuelt den kommunale omsorgstjeneste innsikt i hvilke muligheter den enkelte elev har i forhold til framtidig boform, videreutdanning og yrkesvalg.

Framskolens tre grunnmotiver:

FORSTÅ VERDEN (undervisning)

- Utforsk verden, nasjonalt og internasjonalt
- De andre og meg selv
- Parforhold og seksualitet
- Teater, drama, sang, musikk, maling og diktskriving
- Utvikle evnen til å uttrykke seg
- Lær å sende e-post og å finne frem på internett

LEVE I VERDEN (bo- og hverdagsferdigheter)

- Pleie av bolig og klær
- Planlegge
- Gjøre innkjøp
- Lage mat og stelle i stand til måltid til hverdags og til fest
- Bruk og forståelse av penger og regnskap
- Tid og tidsbegreper

ARBEIDE I VERDEN (i verkstedene)

- Arbeid i bakeri
- Veve i veveriet
- Samle urter til urteverkstedet
- Arbeide med i husholdningen
- Arbeide med i jordbruk og gartneri

Fritid og friluftsliv

- Friluftaktiviteter på sjøen og i fjellet
Opplæring i ridning, båtliv og fjellvandring går også inn som en del av undervisningen
- Deltagelse i aktiviteter i nærmiljøet
- Uforpliktende samvær, dans og lek

Det første året bor elevene på internat

Det andre året bor elevene mer selvstendig

ULLEBERG WOLD 72 52 27 40

For nærmere informasjon (helst mellom 12.00 og 14.30):

Dag Balavoine eller Hanna Schmeding

Telefon 72 52 70 80/99 60 88 10

Du kan også skrive til framskolen@camphill.no eller

Framskolen på Vallersund Gård, 7167 Vallersund

Returadresse:

Landsbyliv, Solborgveien 21,
3520 JEVNAKER

CAMPHILL – NORGESKALENDER 2009

JANUAR

Tirsdag 6.

Trønder Nyttårsmøte – Jøssåsen.

Torsdag 8. – søndag 11.

Community møte – Seminarsenteret, Solborg.

Mandag 19. – fredag 23.

Eventyrfestival – seminarsenteret, Solborg.

Torsdag 29. – søndag 1. februar

Art retreat (icons) – Svetlana, Russland.

FEBRUAR

Fredag 6. – søndag 8.

Peer Gynt Sommermøte planlegging – Vidaråsen.

Torsdag 12. – lørdag 15.

Jordbruksmøte for den nordiske region – Rozkalni, Latvia.

Tirsdag 17. – fredag 20.

Jordbruksmøte for den nordiske region – Rozkalni, Latvia.

Torsdag 26. – søndag 29.

Baltic Seminar – Svetlana, Russland.

MARS

Mandag 2. – tirsdag 3.

Lederforum – seminarsenteret, Solborg.

Mandag 9.

Trøndermøte på Kristoffertunet.

Onsdag 18. – torsdag 19.

Hovedstyremøte – Biri.

Torsdag 26. – søndag 29.

Baltic Seminar – Tapola, Finland.

APRIL

Fredag 24. – søndag 26.

Peer Gynt Sommermøte planlegging – seminarsenteret, Solborg.

Torsdag 23. – søndag 26.

Spring Regional Meeting – Vidaråsen eller Jøssåsen.

MAI

Onsdag 20. – søndag 24.

Maidagene – Järna.

Onsdag 20. – søndag 24.

Peer Gynt Sommermøte planlegging – Järna.

Mandag 25. – tirsdag 26.

Lederforum – seminarsenteret, Solborg.

Onsdag 27.

Hovedstyremøte – Oslo.

JUNI

Fredag 5. – søndag 7.

Representantskapsmøte – Vallersund.

JULI

Fredag 10. – søndag 12.

«Feskleikdagan», Vallersund Gård.

AUGUST

Mandag 10. – lørdag 15.

Nordisk Allkunstverk, Peer Gynt Sommermøte 2009 – Gudbrandsdalen. Alle landsbyer velkommen.

SEPTEMBER

Torsdag 24. – søndag 27.

«Michaeli Conference – Spiritual Communitybuilding».

For oppdatering og endringer ta kontakt med:

Jan Bang: janbang@camphill.no eller

Epost: landsbyliv@camphill.no

Tlf.: + 47 481 29 653

Bli abonnent på Landsbyliv!

Bli kjent med landsbylivet og få tilsendt bladet for kun kr. 300,- pr. år

FOR BESTILLING: E-post: landsbyliv@camphill.no eller telefon 48 12 96 53